

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
(повне найменування вищого навчального закладу)

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ
(повне найменування інституту, факультету)

Кафедра: публічного управління та адміністрування
(повна назва кафедри)

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Державне регулювання фізичного
виховання молоді в умовах євроінтеграції України»

Виконав: студент магістратури за
спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування заочної
форми навчанням Ткачук В. А.

Керівник: Щепанський Е. В., завідувач
кафедри, доктор наук з державного
управління, доцент

Рецензент: _____

Анотація

Ткачук В. А. Державне регулювання фізичного виховання молоді в умовах євроінтеграції України. – Рукопис.

У магістерській роботі запропоновано розв'язання актуального наукового завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні й розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення державного регулювання фізичного виховання молоді в умовах євроінтеграції України.

Для цього розкрито зміст поняття «фізичне виховання», під яким розуміють напрям фізичної культури, пов'язаний з процесом виховання особистості, набуттям нею відповідних знань і вмінь використання рухової активності для всебічного розвитку, оздоровлення та забезпечення готовності до професійної діяльності й активної участі в суспільному житті.

В процесі аналізу концептуальних засад формування державної політики фізичного виховання молоді доведено, що важливими етапами є врахування сукупності факторів (чинників) та принципів впливу на даний процес.

Проведений аналіз особливостей формування та реалізації державної політики в сфері фізичного виховання в країнах світу показав, що головним завданням органів державної влади у системі фізкультурно-оздоровчої діяльності є створення сприятливих умов для розвитку масового спорту, а безпосередня організація занять привабливими видами рухової активності – це завдання спортивних організацій різних форм власності.

Запропоновано Концепцію державного регулювання фізичного виховання студентської молоді. Метою і завданням концепції є формування сприятливих умов для ефективного процесу фізичного виховання студентської молоді у закладах вищої освіти.

Ключові слова: державне регулювання, механізми державного регулювання, фізична культура, фізичне виховання, фізкультурно-виховна діяльність, спорт, галузь фізичної культури і спорту, управління сферою фізичного виховання.

SUMMARY

Tkachuk V.A. State regulation of physical education of youth in the conditions of European integration of Ukraine. - Manuscript.

The master's thesis proposes the solution of an urgent scientific problem, which consists in the theoretical substantiation and development of practical recommendations for improving the state regulation of physical education of youth in the context of European integration of Ukraine.

To do this, the meaning of the concept of "physical education" is revealed, which means the direction of physical culture associated with the process of education of the individual, the acquisition of relevant knowledge and skills to use physical activity for comprehensive development, rehabilitation and readiness for professional activity and active participation in society. life.

In the process of analyzing the conceptual foundations of the formation of state policy of physical education of youth, it is proved that the important stages are to take into account a set of factors (factors) and principles of influence on this process.

The analysis of the peculiarities of the formation and implementation of state policy in the field of physical education in the world showed that the main task of public authorities in the system of physical culture and health is to create favorable conditions for mass sports, and the direct organization of attractive physical activity organizations of various forms of ownership.

The Concept of the state regulation of physical education of student's youth is offered. The purpose and task of the concept is to create favorable conditions for an effective process of physical education of student youth in higher education institutions.

Key words: state regulation, mechanisms of state regulation, physical culture, physical education, physical culture and educational activity, sports, branch of physical culture and sports, management of the sphere of physical education.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ.....	9
1.1. Зміст понятійно-категоріального апарату державного регулювання фізичного виховання молоді.....	9
1.2. Значення фізичної культури та масового спорту в державній політиці суспільного здоров'я молоді.....	15
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ.....	22
2.1. Аналіз концептуальних засад формування державної політики фізичного виховання молоді.....	22
2.2. Імплементация закордонного досвіду державної політики фізичного виховання молоді.....	30
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....	40
3.1. Напрями удосконалення державного регулювання розвитку фізичного виховання молоді.....	40
3.2. Шляхи реалізації суспільно-владної взаємодії з освітньо-виховної діяльності в системі державного регулювання фізичного виховання молоді.....	49
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі свого розвитку перед українським суспільством стоїть важливе соціальне завдання інтеграції культурного потенціалу в сучасну практику. Це стало можливим завдяки людям нової формації, які мають професійні та особисті якості, що відповідають сучасній дійсності. Сучасне молоде покоління не боїться конкуренції, вміє приймати самостійні рішення, креативне, глибоке, активне та високоморальне. Основою фізичного виховання в Україні має стати формування гармонійної особистості, громадянина, який отримує систематичні навички у галузі фізичної культури. Особливе значення має розробка концепції, яка дає змогу систематично активувати студентську молодь у фізичному вихованні та самонавчанні.

Фізична культура та масовий спорт, методи та системи реабілітації займають особливе місце в суспільстві, вони повинні стати обов'язковим атрибутом активного відпочинку на основі здорового способу життя. Мотивація та формування державної політики у галузі фізичного виховання як важлива складова загальної культури українського суспільства мають тут стати важливими факторами.

Сьогодні зростає увага до необхідності забезпечення права людини на підтримку та поліпшення здоров'я. Пропаганда здорового способу життя повинна бути визначена як один з основних напрямів державного регулювання фізичної культури та освітньої діяльності у вищих навчальних закладах. Для усунення негативних явищ необхідно: вдосконалити організацію фізичного виховання та втручання держави в ці процеси, розробити нормативні акти, поглибити та підвищити якість та ефективність діяльності органів влади та вищих навчальних закладів. Чітко визначене та систематично впроваджене державне регулювання фізичного виховання може зіграти важливу роль у подоланні соціальних загроз, що переслідують сучасне покоління студентської молоді.

Аналіз наукових досліджень та публікацій дає підставу припускати, що наукова література накопичила значний спектр теоретичних розробок. Науково-теоретичні, методологічні, структурно-функціональні, організаційно-семантичні, нормативно-правові та концептуальні основи функціонування та вдосконалення системи державного управління в Україні розкриті у науковій роботі провідних науковців: Г.В. Атаманчука [1], В.Д. Бакуменко [2], К.О. Ващенко [22], Ю.В. Ковбасюка [22], Я.Ф. Жовнірчика [29], В.Г. Кононовича [38], В.Я. Малиновського [50], Н.Р. Нижник [54], Р.М. Рудніцької [74], С.О. Телешуна [80], В.В. Цветкова [86] та ін.

Проблеми державного регулювання сферою фізичного виховання молоді розглядали такі вітчизняні учені, як І.Р. Боднар [7], С.А. Вавренюк [9], Г.П. Грибан [18], О.О. Кузьменко [43], І.О. Парубчак [57], А.Ю. Сергеев [76], Р.Р. Сіренко [78], Є.Н. Приступа [85], Ю.М. Шкретій [90] та ін.

Разом з тим, потребують свого подальшого вивчення питання удосконалення державного регулювання фізичного виховання молоді в сучасних умовах євроінтеграції України. Власне це й визначає актуальність та практичну значущість теми магістерської роботи.

Мета та завдання роботи. Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення державного регулювання сфери фізичного виховання молоді в умовах євроінтеграції України.

Для досягнення поставленої мети в роботі були визначені та вирішені такі **завдання**:

- з'ясувати сутність та зміст понятійно-категоріального апарату державного регулювання фізичного виховання молоді;
- визначити значення фізичної культури та масового спорту в державній політиці суспільного здоров'я молоді;

- провести аналіз концептуальних засад формування державної політики фізичного виховання молоді в Україні;
- вивчити особливості закордонного досвіду державної політики фізичного виховання молоді;
- визначити стратегічні напрями удосконалення державного регулювання розвитку фізичного виховання молоді;
- розробити шляхи реалізації суспільно-владної взаємодії з освітньо-виховної діяльності в системі державного регулювання фізичного виховання молоді.

Об’єктом дослідження є державне регулювання сфери фізичного виховання молоді в Україні.

Предмет дослідження – це механізми державного регулювання сфери фізичного виховання молоді в умовах євроінтеграції України.

Методи дослідження. В магістерській роботі використані загальнонаукові та спеціальні методи, які дозволили обґрунтувати і удосконалити державне регулювання сфери фізичного виховання молоді в умовах євроінтеграції України.

Для розв’язання визначених завдань використовувалися такі методи дослідження: аналітико-синтетичний (аналіз наукової літератури, співвідношення дефініцій); системний (для дослідження структури та функцій органів державної влади у сфері фізичного виховання молоді); порівняльний та порівняльно-історичний (для порівняння історичних та закордонних практик державного регулювання у цій сфері); нормативно-правовий аналіз (порівняння нормативно-правових актів, аналіз закономірностей розвитку законодавчої бази у сфері фізичного виховання та масового спорту).

Інформаційною базою дослідження є наукова вітчизняна і зарубіжна література з теми дослідження, нормативно-правові акти України, міжнародні правові акти, аналітичні та звітні документи.

Практичне значення одержаних результатів. Основні теоретичні положення магістерської роботи доведено до рівня конкретних концептуальних і практичних висновків, пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення державного регулювання сфери фізичного виховання молоді в умовах євроінтеграції України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

1.1. Зміст понятійно-категоріального апарату державного регулювання фізичного виховання молоді

Теоретико-методологічні засади вивчення державного регулювання фізичного виховання відбувається в предметних рамках науки управління із застосуванням понятійного апарату педагогічної науки та галузі фізичної культури та спорту, відповідно до притаманних їм знань про предмет, мету та пізнавальні завдання. Уточнення визначень базових понять та категорій, які характеризують регуляторні процеси даної діяльності молоді спостерігаються у кожному науковому дослідженні з визначеної тематики. Тому, вважаємо за необхідне охарактеризувати такі поняття, як: фізична культура, фізичне виховання, фізкультурно-виховна діяльність, спорт, галузь фізичної культури і спорту, управління сферою фізичного виховання тощо.

Аналіз сучасної літератури з фізичної культури свідчить про відсутність єдиного загальноприйнятого визначення поняття «фізична культура» (табл. 1.1).

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт», «фізична культура – діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей з метою їх гармонійного, передусім фізичного, розвитку та ведення здорового способу життя» [70].

Фізична культура має такі напрями: фізичне виховання різних груп населення, масовий спорт, фізкультурно-спортивна реабілітація [70]. Водночас, відзначимо, що з'явилися нові підструктури: адаптивна фізична культура, професійно-прикладна фізична культура, заняття екстремальними фізичними вправами.

На нашу думку, найбільш повним є наступне визначення фізичної культури, а саме – це частина загальної культури, сукупність спеціальних

матеріальних і духовних цінностей способів їх створення та використання з метою забезпечення фізичної досконалості людини.

Таблиця 1.1

Визначення поняття «фізична культура»

Автор	Тлумачення поняття «фізична культура»
Т. Круцевич [40]	частина загальної культури, сукупність спеціальних духовних і матеріальних цінностей, способів їх виробництва та використання з метою оздоровлення людей і розвитку їхніх фізичних здатностей
Б. Шиян [89]	втілення в людині результатів використання матеріальних і духовних цінностей, що стосуються фізичної культури у широкому розумінні, тобто засвоєні людиною фізкультурні знання, уміння, навички, досягнуті на підставі використання засобів фізичного виховання показників розвитку
А. Соловйов [80]	галузь загальної культури й історії людства, соціальний феномен, який є визнаним рівнем матеріальних, духовних, науково-теоретичних і практичних досягнень суспільства, отриманих у процесі специфічної діяльності системи фізичного виховання й спорту, освіти і науки й інтегрованих у культуру способу життя й психофізичне здоров'я суспільства
І Боднар [7]	специфічний результат, засіб і спосіб фізичного вдосконалення людей, для виконання ними своїх соціальних обов'язків у суспільстві
В. Стадник [81]	частина загальної культури суспільства, одну із сфер соціальної діяльності, спрямованої на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних здібностей людини; сукупність матеріальних і духовних цінностей суспільства в області фізичного вдосконалення людини
Д. Галайчук [13]	сукупність духовних і матеріальних цінностей, що створювалися і творяться в процесі пізнання фізичного виховання як соціального феномена, а також м'язова діяльність, пов'язана з виконанням фізичних вправ, і спрямована на фізичне вдосконалення людини

Примітка. Систематизовано автором.

Важливими компонентами формування та розвитку фізичної культури стають знання в галузі фізичної культури та спорту, світогляд, система

цінностей, потребнісно-мотиваційна сфера особистості, а головне – діяльнісний аспект реалізації на практиці фізкультурних цінностей [4].

Поняття «фізичне виховання» можна розглядати з наступних позицій:

- на думку Сіренко О. – це напрям фізичної культури, пов'язаний з процесом виховання особистості, набуттям нею відповідних знань і вмінь використання рухової активності для всебічного розвитку, оздоровлення та забезпечення готовності до професійної діяльності й активної участі в суспільному житті [78];

- автори навчального посібника «Фізична рекреація» за науковою редакцією Приступи Є.Н. вважають, що це складова частина загального виховання, соціально-педагогічний процес, спрямований на зміцнення здоров'я й загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій і фізичних можливостей людини, формування життєво важливих рухових навичок та умінь, що здійснюється в єдності з розумовим, моральним, трудовим і естетичним вихованням [85];

- Т.Ю. Круцевич визначає як педагогічний процес, спрямований на морфологічне та функціональне вдосконалення організму людини, формування та поліпшення її основних життєво важливих рухових навичок, умінь і пов'язаних з ними знань [40];

- дослідники Цибульський М., Стельченко В. розуміють як спеціалізований педагогічний процес цілеспрямованого систематичного впливу на людину фізичними вправами, природними силами, гігієнічними факторами з метою зміцнення здоров'я, розвитку фізичних якостей, удосконалення морфологічних і функціональних можливостей, формування і поліпшення основних життєво важливих рухових навичок, умінь і пов'язаних з ними знань, забезпечення готовності людини до активної участі в суспільному, виробничому та культурному житті [87].

Головною метою фізичного виховання є сприяння загальному гармонійному фізичному та психічному розвитку (інтелектуальному, емоційному, поведінковому, соціальному, а також тілесному та руховому),

виховання морально-вольових якостей, задоволення потреб у рухах та іграх.

Разом з тим, можна сформулювати і інші цілі та завдання, а саме:

- опанування основ популярних видів спорту;
- формування вмінь приймати самостійні рішення;
- сприяння зміцненню фізичного здоров'я і загального емоційного стану;
- поліпшення якості життя;
- залучення дітей і молоді у спортивну діяльність;
- опанування таких рухових навичок, як біг, стрибки, повзання, лазіння, підйом і перенесення вантажу, метання, рівновага, захист;
- оволодіння дрібною моторикою і цим розвиток здібностей до дії і пристосування до навколишнього світу, в якому посилюються процеси урбанізації та індустріалізації.

Фізичне виховання є головним засобом реалізації завдань, які, відповідно до Закону «Про фізичну культуру і спорт» [70], стоять перед фізкультурним рухом України. Ці завдання були поставлені Цільовою комплексною програмою «Фізичне виховання – здоров'я нації» [88] і конкретизовані Цільовою комплексною програмою розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року [64]. Найсуттєвішим результатом повноцінного фізичного виховання є готовність кожного члена суспільства взяти на себе відповідальність за власний фізичний стан і здоров'я.

Фізкультурно-виховна діяльність – система заходів, що здійснюються суб'єктами сфери фізичної культури і спорту для розвитку фізичної культури у суспільстві. Фізкультурно-виховна діяльність у закладах вищої освіти – це система організаційних, культурних, спортивних, просвітницьких заходів, яка здійснюється закладом вищої освіти для реалізації завдань фізичної культури у молодіжному студентському середовищі.

Метою фізкультурно-виховної діяльності є задоволення об'єктивної потреби студентів у освоєнні системи спеціальних знань, придбанні професійно значущих умінь і навичок. Гуманістична спрямованість

педагогічного процесу у вищій школі передбачає цілеспрямовану інтеграцію біологічних та соціальних потреб, інтелектуальних і етичних аспектів за умов реалізації генетично обумовлених природних задатків кожного студента упродовж його навчання в ЗВО.

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» [70] зазначається, що «спорт – це діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та іншій підготовленості шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них». Також вказується на те, що «спорт має такі напрями: дитячий спорт, дитячо-юнацький спорт, резервний спорт, спорт вищих досягнень, професійний спорт, спорт ветеранів, олімпійський спорт, неолімпійський спорт, спорт інвалідів тощо».

У результаті проведених економічних і організаційно-правових реформ розуміння основних характеристик термінів «фізична культура» і «спорт» зазнає змін, пов'язаних не тільки з усвідомленням необхідності створення серйозної матеріальної основи для подальшого розвитку фізичної культури в країні, підтримки фізкультурного (фізкультурно-спортивного) руху, а й з розвитком професійного спорту, а також громадського управління розглянутою областю соціальної сфери [3].

Таким чином, галузь фізичної культури та спорту – одна із соціальних сфер діяльності суспільства, яка має систему спеціальних державних і недержавних установ різних типів, нормативно-правову базу діяльності, систему комунікацій, підготовки кадрів та інші необхідні для розвитку ресурси, завданням якої є зміцнення здоров'я, розвиток фізичних здібностей людини та досягнення ним високих результатів у змаганнях [28].

О. Заленюк зазначає, у «сучасному суспільстві спорт є багатовимірним соціокультурним феноменом, міцно взаємопов'язаним з багатьма сферами діяльності людини, в тому числі і з системою культури і освіти та має значний потенціал щодо формування особистості» [33]. Вчена наголошує, що «спорт одночасно є і сферою, і процесом діяльності особистості, а також

враховуючи притаманний йому великий моральний, світоглядний і соціально-культурний потенціал, спорт сприяє самореалізації особистості в сучасному різноманітному та складному світі».

М. Дутчак зазначає, що «спорт для всіх», який зародився як спортивний рух (нестійке соціальне утворення), завдяки важливості та користі для суспільства, зростаючій популярності, соціальному визнанню та певній типовості в реалізації оформився, як соціальне явище (закономірна тенденція життєдіяльності суспільства) з відповідними властивостями й ознаками [25].

Відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» [70] масовий спорт (спорт для всіх) – діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей під час їх дозвілля для зміцнення здоров'я. Спортивна діяльність передбачає заходи, що здійснюються суб'єктами сфери фізичної культури і спорту для розвитку спорту. Також зазначається, що «суб'єктами сфери фізичної культури і спорту є фізичні або юридичні особи, які здійснюють свою діяльність з метою розвитку фізичної культури і спорту, зокрема: фізичні особи, які займаються фізичною культурою і спортом, у тому числі спортсмени; фахівці сфери фізичної культури і спорту; заклади фізичної культури і спорту; відповідні органи влади» [70].

Державне управління можна назвати управлінням суспільною системою на певній території, що здійснюється засобами і методами державних впливів, передусім з використанням механізмів влади, в інтересах усього населення або окремих осіб, соціальних груп. Одним з об'єктів управління є фізична культура і спорт як невід'ємна підсистема сучасного суспільного життя.

Управління фізичною культурою і спортом можна розглядати наступним чином:

- один з видів соціального управління, що представляє систему форм і методів впливу на дану галузь із метою задоволення потреб громадян у зміцненні здоров'я і фізичному вдосконаленні [16];

- один з видів соціального управління, що представляє собою систему впливу на фізичну культуру і спорт, як галузь (або на одну з підсистем галузі) з боку органів держави, галузевого управління тощо, з метою задоволення потреб громадян у зміцненні здоров'я та фізичному вдосконаленні [20];

- як системи конкретних форм і методів свідомої діяльності, спрямованої на забезпечення ефективного функціонування і планового розвитку сфери, з метою більш повного задоволення потреб людей у фізичному вдосконаленні [28].

Таким чином, нова парадигма управління розвитком галузі фізичної культури і спорту в державі детермінує основні тенденції регулювання фізкультурного виховання, зумовлює перегляд утверджених управлінських підходів щодо оновлення освітніх стандартів, пошуку шляхів підвищення якості підготовки педагогічних кадрів, модернізації цілей, змісту, форм і методів фізкультурно-виховної діяльності молоді, оновлення методичного супроводу й упровадження сучасних технологій, застосування розвивальних методів, інноваційних форм організації навчання з метою виховання свідомого громадянина з високим рівнем світоглядної орієнтації стосовно здорового способу життя і власного збереження здоров'я.

1.2. Значення фізичної культури та масового спорту в державній політиці суспільного здоров'я молоді

Протягом останніх років в Україні спостерігається тривожна тенденція зниження рівня здоров'я населення. Залишаються високими показники смертності, захворюваності й інвалідності населення. За показниками життєвого рівня наша країна займає лише 60-е місце у світі. Чисельність населення неухильно продовжує падати. Смертність за останні 10 років виросла майже на 40 % і на сьогоднішній день депопуляція зберігає сталий характер [23].

У цей час велика кількість людей мотивовано відчувають потребу в оздоровленні й здоровому способі життя, усвідомлюючи, що їхнє матеріальне благополуччя і якість життя прямо пов'язане зі станом здоров'я. Вони сприймають здоров'я як матеріальну цінність, і фізична культура й спорт стають для них засобом його збереження.

Перед галуззю фізичної культури і спорту сьогодні стоять завдання, пов'язані зі зміцненням здоров'я населення та підвищенням авторитету держави на міжнародній арені. Завдання реалізуються шляхом залучення населення до занять фізичною культурою і масовим спортом, а також завдяки результативності виступів представників країни у спорті вищих досягнень. У зв'язку із цим студентський спорт, який є складовою фізичного виховання молоді, володіє значними резервами для реалізації вищезазначених завдань.

Студентський спорт, як одна з організаційних форм фізичного виховання молоді, орієнтований на залучення студентів до систематичних занять фізичними вправами і спортом, організацію активного відпочинку, самореалізацію студентської молоді. Він є зв'язковою ланкою між масовим спортом та спортом вищих досягнень. Отже, студентський спорт доповнює та збагачує професійну підготовку висококваліфікованих фахівців в умовах закладів вищої освіти для різних галузей суспільної діяльності [46].

Заняття масовим спортом стають усе помітнішими не тільки соціальними, а й політичними чинниками в сучасному світі. Залучення молоді до занять спортом, а також їхні успіхи на міжнародних змаганнях є безперечним доказом життєздатності та духовної сили нації, сприяють створенню позитивного іміджу держави на міжнародній арені. Тому державна підтримка студентського спорту є одним із важливих напрямів соціально-економічної політики України. Головна мета цієї політики полягає в реалізації державної діяльності в галузі спорту, визначеної в стратегії розвитку Олімпійського руху в Україні на період до 2020 року, у створенні умов, що орієнтують студентську молодь на здоровий спосіб життя, розвиток спортивної інфраструктури, а також на підвищення конкурентоспроможності

українського спорту [48]. Проблеми студентського спорту, що потребують розв'язання в сучасних умовах України, можна згрупувати так: соціо-політичні, нормативно-правові, організаційні, матеріально-технічні та методологічні.

Насьогодні в Україні, на відміну від країн Європи, слабо розвинена система спортивних клубів у закладах вищої освіти, а координатором студентського спорту є Спортивна студентська спілка України, яка не має прописаних повноважень у Законі України «Про фізичну культуру та спорт» та не має фінансового і ресурсного забезпечення з боку держави.

Основними проблемами розвитку студентського спорту України є:

- соціо-політична складова: відсутність цілісної системи виховання, фізичного, морального і духовного розвитку та соціалізації молоді як наслідку падіння суспільної моралі;

- нормативно-правова складова: недосконалість нормативно-правової законодавчої бази розвитку студентського спорту, у тім числі питання його планомірного бюджетного фінансування, статусу та діяльності спортивних клубів;

- організаційна складова: незадовільна ефективність управління системою та закладами освіти, недостатні розвиток самоврядування навчальних закладів, залучення до управління громадських інституцій та інших користувачів фізкультурно-спортивних послуг, слабка мотивація адміністрації закладів вищої освіти щодо розвитку студентського спорту, діяльності спортивних клубів та участі студентів у змаганнях різного рівня;

- матеріально-технічна складова: відсутність механізмів фінансового та ресурсного забезпечення процесу вдосконалення фізичного виховання та спорту в системі освіти і науки України; сповільнений розвиток та впровадження інноваційних спортивних технологій, що істотно ускладнює розвиток фізичної культури та масового спорту, підготовку спортсменів високого класу, негативно позначається на конкурентоспроможності студентського спорту [37].

Виходячи із цього, на нашу думку, об'єднуючим фактором вирішення даного комплексу проблем може стати формування «здорового способу життя» як складного системного процесу, що охоплює багато компонентів способу життя у сучасному суспільстві.

Сутність даного процесу полягає у забезпеченні оптимального задоволення потреб людини за умов оптимізації її розвитку та функціонуванні організованих внутрішніх і зовнішніх систем організму у тісному взаємозв'язку з суспільством. Його структура охоплює духовний, соціо-культурний і правовий простір розвитку та діяльності як в екологічному, так і предметно-речовому середовищі, що, своєю чергою, залежить від економічних, промислово-виробничих, агрокультурних та комунікаційних чинників.

«Здоровий спосіб життя» можна окреслити як спосіб життєдіяльності, спрямований на збереження і поліпшення здоров'я людей як умови і передумови існування та розвитку інших сторін способу життя. Він втілює грань життєдіяльності, органічно властивої суспільству і спрямованості на турботу про людей. Наведено взаємозв'язки фізичної та громадської активності молодого людини з благополуччям її життя (рис. 1.1).

«Здоровий спосіб життя» виражає орієнтованість діяльності особистості в напрямку зміцнення і розвитку особистого та суспільного здоров'я. Він пов'язаний із особистісно-мотиваційним втіленням індивідами своїх соціальних, психологічних, фізичних можливостей і здібностей, можна розуміти як формування оптимальних умов функціонування індивіда в суспільстві [32, с. 7].

«Здоровий спосіб життя» – це типова суспільно-економічна формація життєдіяльності особистості, що зміцнює адаптивні можливості організму людини, сприяє повноцінному виконанню нею соціальних функцій і досягненню активного довголіття, а також сукупність духовних цінностей, їхніх реальних видів, форм і сприятливих для здоров'я ефектів для забезпечення оптимального задоволення потреб людини.

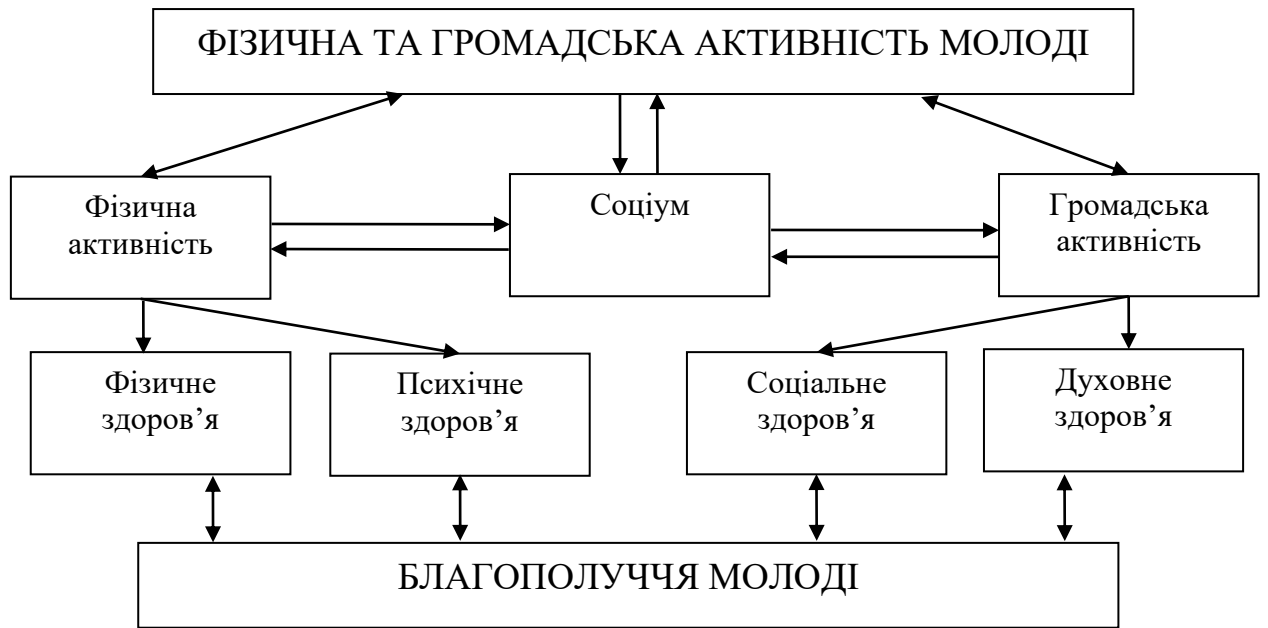

Рис. 1.1. Вплив фізичної та громадської активності на комплексне благополуччя молоді

Примітка. Складено автором.

Фізична культура допомагає виконувати важливі соціальні функції: вона дозволяє порівнювати та оцінювати навички людей, стимулювати їх активність та вдосконалювати їх навички. Існує соціальна проблема гуманізації суперництва та створення конкурентних умов, що створюють можливість: порівняти навички учасників змагань; об'єктивно оцінювати свої вміння; не принижують особистість суперника. Це стимулює активність студентів і, навпаки, «гальмує» дію негативних факторів, що викликають пасивне ставлення до діяльності, спрямованої на формування соціально-гуманістичних цінностей особистості студента. До соціальних факторів, що мають значний вплив на студентів, належать: соціальні взаємовідносини, матеріально-економічні умови життя, соціальне середовище, екологічні та кліматичні умови, система соціальної політики, стан системи фізичного виховання [42].

Сучасна фізична культура багата за змістом і складна за своєю структурою. Це відкриває великі можливості для соціального та гуманістичного виховання, розвитку здатності сприймати, відчувати і

розуміти прекрасне в діях, відточених до високого ступеня досконалості рухів. Під впливом правильно організованих вправ тіло гармонійно розвивається, рухи людини стають скоординованими, енергійними і красивими.

Фізична культура в цілому є специфічною формою прояву фізичних характеристик, таких як спритність, швидкість, сила, витривалість та інші. Вони мають специфічний вплив на розвиток рухових навичок і тому тісно пов'язані з рівнем розвитку інтелекту та духовними якостями людини [33]. У процесі регулярного фізичного виховання та спорту реалізується глибокий зв'язок фізичного виховання з моральною, розумовою та естетичною природою, оскільки повніше розкриваються духовні якості людини та їх моральні основи. Навички, що виникають у процесі фізичної культури, соціальних комунікацій та наукових знань, стають необхідними складовими та найважливішою передумовою для розвитку молоді людини та для різних видів її соціальної діяльності. Суть навчального процесу тісно пов'язана з соціально-гуманістичними цінностями фізичної культури особистості і полягає в систематичному та систематичному розвитку позитивних якостей у молоді, особливо студентів [34].

Головний напрямок державної політики в сфері фізичної культури й спорту лежить у площині створення необхідних умов для розвитку фізичної культури й спорту серед різних категорій населення, зокрема серед студентської молоді. Варто зазначити, що протягом останніх десятиліть здійснювалися фрагментарні незначні перетворення у системі державного регулювання фізичної культури та масового спорту, однак корінної модернізації галузі, яка б сприяла підвищенню потенціалу молоді людини відповідно до вимог сучасного життя не відбулося. Для створення загальнонаціональної управлінської моделі фізкультурно-спортивного руху, вирішення проблем зміцнення фізичного здоров'я молодих осіб необхідна єдина стратегія дій міністерств і відомств, громадських організацій, адміністрацій закладів вищої освіти, громадських студентських об'єднань,

підприємств, комерційних структур, учених і фахівців. Ця стратегія повинна бути спрямована на створення максимально сприятливих умов для оздоровлення молоді України під час її навчання в освітніх установах.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА СТАНУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз концептуальних засад формування державної політики фізичного виховання молоді

Сучасний розвиток українського суспільства має вектор переорієнтації на ринкову економіку, характеризується трансформаціями в системі державної влади, які ґрунтуються на відмові від моноідеологізації, проголошує пріоритетність демократичних прав і свобод [14]. Важливим чинником має бути формування громадянськості, ступінь якої залежить від того, наскільки особа інтегрується у суспільно-владні відносини та сприяє розвитку громадянського суспільства.

Фізичну культуру можна розглядати як особливий вид культурної діяльності, результати якої корисні для суспільства й особистості в соціальному житті, у системі освіти й виховання, у сфері організації праці, повсякденного побуту, повноцінного відпочинку. Фізична культура у суспільстві має виховний, освітній, оздоровчий, екологічний вплив. Це означає, що фізична культура здійснює вплив не лише на біологічну основу особистості, але й на її біосоціальну цілісність.

Сучасний етап розвитку фізичного виховання в Україні, євроінтеграційні процеси, що відбуваються у суспільстві, висувають принципово нові вимоги до теоретико-методичних, нормативно-правових та організаційних основ системи фізичного виховання та спорту у вищій школі зі забезпеченням формування належного рівня інтелектуального потенціалу нації, реалізацією вроджених задатків та удосконаленням здібностей молоді особи. Неусталеність соціально-структурних складових суспільства спричинилася до системної кризи в різних сферах життя [35]. Варто зазначити, що у цих процесах задіяні політичні, економічні та культурні чинники у якості об'єктивних передумов суспільно-виховних процесів [52].

Розгляд суспільства крізь призму структурно-функціонального аналізу дає можливість стверджувати, що у дисонансі зазначених суб'єктивних та об'єктивних чинників зароджуються дезінтегративні процеси, які руйнують систему функціонування суспільства і не сприяють розвитку процесів суспільного виховання населення.

Із позицій утворення цінностей державна політика фізичного виховання постає як багатогранне та інтегративне явище. Її розглядають у таких аспектах:

- в єдності та взаємозв'язку компонентів фізкультурної рекреації, фізкультурної освіти, фізкультурної реабілітації, фізкультурної адаптації;
- видів фізкультурної діяльності та фізичної культури;
- структурних компонентів;
- системи потреб, здібностей, відносин та інститутів;
- цінностей, спрямованих на формування духовно-тілесної єдності молоді людини через свідомо окультурену фізкультурну діяльність, у якій переважає натхненність фізичного [43].

В процесі аналізу концептуальних засад формування державної політики фізичного виховання молоді важливими етапами є врахування сукупності факторів (чинників) впливу на даний процес.

1. Об'єктивні специфічні чинники, які властиві соціальним групам молоді детермінують стан системи освіти, соціальне середовище, що формує культуру особистості, зміст і дієвість системи соціально-виховної політики, ступінь ефективності функціонування системи фізичного виховання; формування фізичної культури молоді, матеріально-побутові умови життєдіяльності молоді, умови, що відображають специфіку і характер навчальної діяльності молоді тощо.

2. Загальні індивідуально-неспецифічні чинники, що охоплюють: знання, їхній ступінь науковості та усвідомленості; мотиваційно-ціннісні орієнтації; соціально-духовні цінності; біологічні вікові та психологічні особливості; поведінкове ставлення до цінностей фізичної культури;

соціальні контакти. Групу індивідуально-специфічних чинників становлять: інтелектуальні та психомоторні здібності; особливості психічних процесів; темперамент, типи характеру, риси тощо.

На підставі об'єднання однорідних ознак можна умовно виділити чинники, що впливають на формування соціально-гуманістичних цінностей особистості під час формування державної політики фізичного виховання молоді: соціально-психологічний; організаційно-методичний; психолого-педагогічний; матеріально-побутовий; соціально-демографічний.

Соціально-психологічний чинник охоплює чотири складові незалежні змінні: соціально-психологічний клімат, сформований у вищому навчальному закладі; фізкультурно-спортивні традиції; соціальне оточення, приклад близьких друзів; думка батьків, викладачів, старших [36]. Важливу роль у формуванні соціально-гуманістичних цінностей молоді особистості відіграє організаційно-методичний чинник, він охоплює усі сторони, різноманіття впливу на студента. У ньому відображається сукупність принципів побудови, методів і форм організації навчальної та позанавчальної діяльності студентів.

Структуру організаційно-методичного чинника становлять: визначення місця і ролі предметного змісту фізичної культури як підсистеми освітнього процесу; вибір компонентів змісту; встановлення сенсу і логіки зв'язків між компонентами змісту; визначення оптимальних варіантів навчальної діяльності студентів (обґрунтування їх з позицій психолого-педагогічних і фізіологічних закономірностей фізичного виховання, теорії оптимізації та педагогічних технологій); вибір найцікавіших для студентів форм фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової та освітньої діяльності; підготовка складових педагогічної технології; визначення діагностичних і функціональних дій; підготовка кадрів [36].

Складовими навчального процесу є форми та методи, що впливають на процес передачі та набуття знань, умінь та навичок, а також чітко скоординована робота вчителів із використанням передових методів

навчання. Удосконалення системи контролю та корекції, оцінка рівня фізичної культури учнів з урахуванням їх соціально-демографічних особливостей, індивідуальних особливостей та інтересів, дозволяє вдосконалити навчальну діяльність, зробити її більш керованою та ефективною. Передвиборча агітація в університетах є важливим фактором успішного формування соціально-гуманістичних цінностей особистості студента [44, с. 86].

Психолого-виховний фактор включає якість та рівень підготовки. Професійна орієнтація з урахуванням індивідуальних психологічних, фізичних та духовних особливостей учнів, відповідної фізичної активності учнів, вирішення зміцнюючих здоров'я освітніх проблем з урахуванням побажань та інтересів учнів, різноманітності, новизни, емоційності занять, особистості вчителя. Отже, об'єктивні та суб'єктивні фактори процесу формування соціально-гуманістичних цінностей студентської молоді взаємопов'язані, взаємозалежні та утворюють цілісну структуру. На їх основі необхідно розробити комплекс освітніх та освітніх, державних управлінських рішень, практичних заходів та алгоритмів освітніх технологій, що забезпечують ефективність навчального процесу [47, с. 41].

З урахуванням психолого-педагогічної позиції формування соціально-гуманістичних цінностей серед студентів фізичної культури полягає у вихованні потреб, мотивів та інтересів у систематичній фізичній культурі як соціальному явищі в процесі самостійної фізичної виховної діяльності [31, с. 8]. Мотиваційна сфера студента є системним фактором усіх виховних впливів і формується в процесі соціально-психологічного, інтелектуального та рухового виховання. Потреби, мотиви та інтереси учнів фізичної культури є психологічним механізмом перетворення фізичних цінностей фізичної культури у цінність молодої людини.

Суб'єктивні фактори, що визначають рівень соціально-гуманістичної культури студента, - це сукупність якостей та рис особистості, які самостійно формуються, регулюються, змінюються та визначають напрям та схильність.

Як і об'єктивні фактори, їх можна поділити на загальні, неспецифічні, властиві всій соціальній групі учнів, та індивідуально специфічні фактори, що відображають яскраво виражену індивідуальність, їх специфічні якості та характеристики. У сукупності факторів, що підвищують активність учнів, певна роль належить фізкультурно-спортивним традиціям, які вирішують проблему формування активної соціальної та професійної позиції, включення у фізичну культуру та спортивну діяльність, формування позитивної. Вирішити налаштування успішно. Сприяти повазі до установи [55].

Характерною особливістю процесу формування фізичної культури шкільної дитини є вплив вчителів на розвиток підростаючого покоління. Удосконалення системи контролю та корекції, оцінка рівня фізичної культури учнів з урахуванням їх соціально-демографічних особливостей, індивідуальних особливостей та інтересів, сприяє вдосконаленню навчальної діяльності, робить її більш керованою та ефективною. Таким чином об'єктивні та суб'єктивні фактори процесу формування соціально-гуманістичних цінностей студентської молоді взаємопов'язані, взаємозалежні та утворюють цілісну структуру [18].

Перспективи розвитку соціальних та освітніх процесів полягають насамперед у розвитку громадянського суспільства, демократичних форм правління, пріоритеті прав і свобод громадян та здоровому суспільстві [19]. Людина постійно засвоює цінності, традиції та моделі поведінки, і цей процес може бути обмежений лише тривалістю її життя. Коли людина сприймає деякі ідеї та вміння, вона може одночасно поступитися іншим орієнтирам і вибрати нові сфери життя. Конфлікт між повсякденними потребами та інтересами в реальному житті часто відбувається на особистому рівні і призводить до різноманітних настроїв натовпу - від байдужості та апатії до агресії та ненависті. Суть соціальних та освітніх процесів полягає у зростанні довіри молодого громадянина до своєї держави та усвідомленні його ролі в процесах соціалізму.

За масштабністю впливу політика держави охоплює всі сфери життя суспільства, у тому числі фізичну культуру й спорт. Державне регулювання галузі фізичної культури та спорту носить двоїстий характер. З однієї сторони таке регулювання має соціально-політичну сутність, наповнюється політичним змістом, а з іншого – має організаційний характер, практичну спрямованість [29]. За своїм сутнісним змістом державне регулювання фізичної культури й спорту є практичним перетворенням в життя політики держави в цій області.

Принципи державної політики в області фізичної культури й спорту знаходять своє об'єктивне вираження (фіксування) у правовій формі, у зв'язку з чим набувають юридичного характеру і виступають у якості офіційних орієнтирів для відповідних суб'єктів правовідносин у цій галузі. Принципи, як і мета державного регулювання, неодмінно повинні бути закріплені в законодавчих актах держави, тоді вони переходять із області наукових категорій у площину їхньої практичної реалізації. Особливо це важливо для формування правової бази системи фізичної культури й масового спорту, де принципи державної політики виступають як вихідні установки для державного регулювання відносин в області спорту [6].

Іншою важливою властивістю принципів державної політики в області фізичної культури й спорту є те, що вони надають стабільність організаційній структурі й функціонуванню системи державного регулювання даною галуззю. Це особливо важливо в сучасний період, коли вже склалися всі державні інститути в Україні й створені сприятливі передумови для стабілізації системи державного регулювання фізичною культурою й спортом і функціонування в умовах ринкових відносин [20].

Нарешті, варто звернути увагу на виховний вплив принципів державної політики в області фізичної культури й спорту на посадових осіб органів управління, спортсменів, тренерів та інших працівників спортивних організацій і об'єднань. Дотримуючись приписів правових норм, керуючись вимогами правил поведінки, зазначені особи в такий спосіб усвідомлюють

зміст цих вимог і приписів і, відповідно, зводять закладені в законодавстві принципи державної політики в області фізичної культури й спорту до рівня їхніх особистих переконань. У зв'язку із цим зростає значення правового виховання спортсменів, тренерів, посадових осіб органів державного регулювання й інших фахівців спортивних організацій і об'єднань [15].

В області фізичної культури й спорту проявляють себе принципи різного рівня (масштабу) дії, а тому вони неоднозначні по своєму місці й ролі в системі державного регулювання галуззю. Дана обставина безпосередньо впливає на класифікацію принципів. Насамперед, варто назвати принципи, дію яких поширюється на всю сферу державного регулювання. Їхнє основне значення для всього суспільства й держави переводить їх у ранг конституційних (основних), у зв'язку із чим вони закріплені в головному законі держави. Поряд із цим діють принципи державної політики в області спорту, тобто принципи з обмеженою сферою дії. Їх логічно назвати галузевими. Дані групи принципів взаємозалежні, взаємодіють між собою й становлять фундаментальну основу організаційної побудови й функціонування системи фізичної культури й спорту [50].

Галузеві принципи повинні відбивати якісні особливості фізичної культури й спорту як об'єкту державного регулювання, відтворювати структуру закономірностей його розвитку в суспільстві. Увесь зміст державного управління полягає в обов'язковому обліку виявлених закономірностей, у забезпеченні необхідних умов (матеріальних, організаційних тощо) для найповнішого їхнього прояву в суспільній практиці. До таких закономірностей належать: безпосередній зв'язок фізичної культури й спорту з політичною орієнтацією держави; органічний зв'язок фізичної культури й спорту з охороною здоров'я громадян; істотний зв'язок фізичної культури й спорту з вихованням особистості; необхідний зв'язок фізичної культури й спорту з виробничою й військовою практикою.

Зазначені закономірності створюють підґрунтя до формування генеральної мети, завдань, функцій, організаційної структури й принципів

державного регулювання галуззю. Інакше кажучи, закономірності розвитку фізичної культури й спорту виступають тими об'єктивними критеріями, які виражають фундаментальні основи функціонування системи державного регулювання фізичною культурою й спортом. Принципи державної політики в системі фізичної культури й спорту можна сформулювати у вигляді наступних напрямів [8]: загальнодоступність; оздоровча спрямованість; всебічний розвиток особистості; професійно-прикладна спрямованість; міжнародна спортивна інтеграція.

Ефективність державного регулювання соціальних та освітніх процесів у молодіжному середовищі залежить від внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на особистість. На вплив кожного фактора вибірково впливає низка обставин, включаючи наявність внутрішніх переконань, цінностей та ідеалів громадянина. Соціально активна молода людина може захищати свої соціальні інтереси, має розвинену обізнаність та культуру та бере активну участь у громадському житті. Існує також процес розвитку існуючої системи охорони здоров'я громадянина на основі його активної життєвої позиції. Сучасний етап державного регулювання соціальних та освітніх процесів характеризується складністю, непослідовністю та високим ступенем взаємодії між суб'єктами цієї системи [49].

Швидкість уповільнення розвитку обізнаності молоді в Україні може досягти позитивної динаміки завдяки екстенсивному розвитку особистості студента - не тільки вдосконалення його освіти, але і його гармонійного розвитку, що вимагає високого рівня активності, мобільності та швидкої адаптації до себе зміна ринкових умов гарантована. Для цього необхідно розвивати в учнів здатність поповнювати свої знання, вчитися мислити, робити самостійні висновки на основі конкретних знань та розвивати перетворювальні навички інтелекту, які допоможуть їм стати конкурентоспроможними особистостями.

Тому вирішення цих проблем можливе лише в тому випадку, якщо вплив держави зосереджується на освітньому змісті, в якому цінності

матеріальної та духовної культури, науки, провідних видів мистецтва, економічної та трудової культури, політичної, правової та комунікативної культури брехати. повинні бути подані цілісно та гармонійно. Фізична культура важлива як історично розвинена галузь загальної культури та історії людства. Процес формування молодіжної фізичної культури з точки зору гуманістичної та соціальної спрямованості має на меті створити систему уявлень про цей процес та його реалізацію в умовах демократизації та гуманізації держави та особистих потреб студентів фізичної культури.

2.2. Імплементация закордонного досвіду державної політики фізичного виховання молоді

Після проголошення незалежності в Україні відбулася дезінтеграція системи державного регулювання сфери фізичного виховання. Україна отримала у спадок протиріччя, а іноді й протистояння, між центром та регіонами, між державними і громадськими спортивними організаціями та об'єднаннями. Як показує аналіз процесу взаємодії центральних і місцевих державних органів влади з управлінням фізичною культурою і спортом, існує громіздка, часто недієздатна структура, яка далека від практики організації взаємодії органів влади багатьох європейських країн. Це при тому, що окремі ланки управління запозичені з досвіду інших країн. Однак, таке запозичення часто здійснювалося механічно, тому, управлінські структури фізичною культурою і спортом не пов'язані між собою і, часто, дублюють одна одну.

Проведемо аналіз особливостей формування та реалізації державної політики в сфері фізичного виховання в країнах світу, із виокремленням найбільш суттєвих позитивних аспектів даного процесу.

В сучасних умовах Республіки Казахстан велике значення надається розвитку ринку фізкультурно-спортивних послуг. Головним сегментом цього ринку є масовий спорт, який вирішує соціально-економічні проблеми, такі як зміцнення здоров'я населення, відмова від шкідливих звичок, підвищення

рівня життя. Масовий спорт дає можливість різним верствам населення зміцнювати здоров'я і продовжувати творче довголіття, вдосконалювати фізичні кондиції та рухові можливості, а відтак протистояти небажаним впливам на організм наслідків сучасного виробництва і умов повсякденного життя [56]. Важливо зауважити, що в Республіці Казахстан сьогодні формується нова система управління фізичною культурою і спортом, відмінність якої від радянської системи полягає у поділі спорту на масовий спорт та спорт вищих досягнень. Система управління, яка діє в даний час, зберегла деякі риси централізованої системи, але запити соціального характеру, які існують, вона не може задовольнити.

В цьому напрямку основною метою державної політики є створення сприятливих умов для розвитку різних галузей фізичної культури і спорту, а також залучення населення до фізичного виховання і спорту та більш того - забезпечення масовості спорту і пропаганди здорового способу життя. Після набуття незалежності в Республіці Казахстан велика увага стала приділятися галузі фізичної культури і спорту як фактору, що впливає на виховання людей. Крім того, передбачено збільшити в місцевих бюджетах фінансування галузі фізичної культури і спорту та спрямовувати частину перевиконання бюджетних коштів на розвиток цієї галузі. Комплексний аналіз функціонування та розвитку спортивних організацій і федерацій республіки показав, що великий попит у населення в Республіці мають не тільки види світового спорту, а й національні види спорту, які зміцнюють здоров'я у населення.

Важливим є те, що в республіці з кожним роком збільшується будівництво спортивних комплексів і реконструкція діючих об'єктів, що відповідають світовим стандартам, за рахунок фінансування державою і розвитку державно-приватного підприємницького партнерства. На сьогоднішній день спортивні федерації стали самостійними організаціями, найголовніша їх завдання – це масовий спорт. Ведеться контроль за якісним будівництвом спортивних комплексів, спортивних залів і майданчиків в

містах, районах, особливо в сільській та гірській місцевості [11]. В цілому успішне рішення про вищевказаних проблем дозволяє значно підвищити ефективність надаваних фізкультурно-спортивних послуг і забезпечити умови для залучення населення Республіки Казахстан в масовий спорт.

Державна політика Канади щодо розвитку фізичної культури і спорту ґрунтується на таких принципах: дотримання загальнолюдських етичних правил та норм в процесі фізкультурно-спортивної діяльності; підвищення стандартів та пропагування загальнолюдських цінностей у галузі; організація належного забезпечення спортивної діяльності; забезпечення вільного доступу до фізичної культури і спорту всіх громадян країни. Метою розробки та реалізації державної політики у сфері фізичної культури та спорту Канади є: сприяння розвитку фізичної активності та спорту як провідного засобу збереження здоров'я та благополуччя; здійснювати діяльність щодо пропаганди здорового способу життя, зокрема шляхом впровадження в повсякденну життєдіяльність населення фізичної культури і спорту; сприяти залученню до спортивної та фізкультурної діяльності широких верств населення; створення умов, підтримання та стимулювання спортсменів до досягнення високого рівня спортивних результатів; сприяння розвитку канадської національної спортивної системи [91].

Канадський міністр охорони здоров'я М. Лалонд в 1974 році опублікував свою знамениту доповідь «Новий підхід до збереження здоров'я канадців», в якому представив підтвердження того, що традиційна система охорони здоров'я і медицина взагалі відіграють не провідну роль у комплексі факторів, які впливають на здоров'я людини. У доповіді чітко сформульовано тезу про те, що головним чинником, який найбільшою мірою зумовлює стан здоров'я людей, є не рівень медичного обслуговування, а їхній спосіб життя. Ця доповідь заклала нові уявлення в розумінні проблеми здоров'я населення, оприлюднила для політиків та широкої громадськості принципові основи нової системної діяльності на користь індивідуального і суспільного здоров'я [91]. Державний орган був створений у складі

Міністерства національного здоров'я Канади в 1978 році і отримав назву «Федеральне управління з питань формування здорового способу життя». Проголошення фактично нової ідеології охорони здоров'я було позитивно сприйнято Всесвітньою організацією охорони здоров'я, що проявилось у проведенні під егідою цієї авторитетної організації циклу досліджень і заходів у різних країнах.

Координацію діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту має забезпечити міністр, який очолює центральний виконавчий орган галузі, до повноважень якого входять: організація наукових досліджень з проблем фізичної культури і спорту; організація національних конференцій, брифінгів, інших заходів; заохочення та стимулювання суб'єктів фізичної культури і спорту шляхом призначення грантів, нагород тощо за високі досягнення в галузі; організація пропаганди, розповсюдження інформації про фізичну культуру і спорт; координація діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту на федеративному рівні, реалізація політики розвитку галузі; організація і проведення змагань відповідного рівня [91].

Канада визнає, що фізична активність та спорт є невід'ємною частиною канадської культури та суспільства, є провідним засобом підтримання здоров'я, соціальної згуртованості, економічної діяльності, культурного розмаїття, якості життя. Політику у сфері фізичної культури та спорту формує орган виконавчої державної влади, який очолюється міністром призначений губернатором Канади. Функції, завдання та мета діяльності центрального державного виконавчого органу у сфері фізичної культури і спорту регулюється відповідним регламентом [10]. Варто відзначити, що державне управління фізичною культурою і спортом в Канаді характеризується значною децентралізацією, адже в окремих провінціях та територіях діють місцеві нормативно-правові акти, які регулюють суспільні відносини в галузі.

Державне управління у сфері фізичної культури і спорту Австралійської співдружності здійснюється через Департамент прем'єр-

міністра, в складі якого створено управління спорту. Координацію діяльності відповідних установ здійснює безпосередньо міністр спорту, який призначається на посаду прем'єр-міністром. Як зазначається в офіційних джерелах [92], уряд Австралії здійснює всебічну підтримку розвитку спорту, особливо на рівні місцевих територіально-адміністративних громад, сприяє залученню різних верств населення до систематичних занять руховою активністю з метою зміцнення їхнього фізичного та психічного здоров'я.

Метою реалізації державної політики розвитку спорту в Австралії є: створення необхідних умов для залучення широких верств населення до занять спортом; забезпечення належного рівня ресурсного забезпечення спорту; розробка та затвердження державних стандартів в спорті; сприяння міжнародному співробітництву в галузі; сприяння залученню фінансових ресурсів приватного сектору на розвиток спорту [92]. З метою здійснення державної політики щодо розвитку фізичної культури і спорту, урядом Австралії реалізується низка програм, однією з яких є програма розвитку національного спорту та рекреації. Основними програмними заходами є цільове фінансування відповідних проектів у галузі фізичної культури і спорту, які реалізуються у відповідних територіально-адміністративних утвореннях; створення робочих місць у галузі фізичної культури і спорту, їх фінансування та підтримка; фінансування навчання та професійної підготовки спортивних кадрів; матеріальна допомога спортсменам, тренерам іншим працівникам фізичної культури і спорту.

До основних функцій віднесено: здійснювати дорадчу функцію при Міністрі спорту; координувати діяльність суб'єктів галузі в питаннях розвитку спорту; розробляти та реалізовувати програми розвитку фізичної культури і спорту в країні; організувати науково-дослідницьку діяльність в галузі; здійснювати організацію щодо надання послуг спортивної медицини та спортивної науки особам, які беруть участь у реалізації відповідних програм; збирати, обробляти та розповсюджувати інформацію; створювати інформаційні загальнодоступні ресурси; формувати фінансові ресурси та

використовувати їх через спортивний фонд; розпоряджатись коштами, виділеними парламентом з метою розвитку спорту; здійснювати співпрацю та спрямовувати діяльність Олімпійського комітету Австралії інших суб'єктів фізичної культури і спорту [92].

Прикладом успішної реалізації даної моделі державного регулювання фізкультурно-оздоровчих ринків є Угорщина. У цій країні некомерційні організації укладають контракт з державою в особі уповноваженого органу. Обсяг фінансування, яке вона має право отримати за надані послуги визначено у річному законі про державний бюджет, і воно не може бути вищим, ніж отримує державна установа, яка працює в тій же сфері діяльності [12].

Розвиток спорту для всіх здійснюється у Фінляндії через розробку та реалізацію відповідних загальнонаціональних проектів та програм. Основні завдання програм: забезпечити реалізацію місцевих та регіональних проектів для розвитку спортивних послуг і створення сприятливих умов для підготовки нових проектів; збільшувати масовість спортивної діяльності на місцях шляхом кооперації, широкої просвітницької та інформаційної діяльності [10]. Волонтери залишаються головним ядром фінського масового спорту. Вони працюють інструкторами, офіційними представниками на змаганнях, судьями, обслуговуючим персоналом та керівниками організацій, критеріями відбору добровольців є ентузіазм та бажання працювати.

Організація фізкультурно-оздоровчої діяльності повинна гарантувати громадянам свободу вибору тієї чи іншої форми спортивної активності, а також можливість участі у процесі прийняття рішень, що мають безпосереднє відношення до масових видів спорту. Спортивні організації, головним чином, відповідають за організацію спорту. Останнім часом фінські корпорації все більшої уваги приділяють створенню умов працівникам для занять спортом для всіх заради зміцнення здоров'я. Майже половина усіх дітей є членами спортивних клубів. Більшість дорослого населення займається спортивною діяльністю самостійно або у

неформальних спортивних об'єднаннях без певного плану, найчастіше з метою відпочинку [10].

Фінляндія має один з найвищих показників у світі за рівнем забезпеченості населення спортивними спорудами. Фінський спорт фінансується громадянами державою та муніципалітетами, спортивними організаціями. Більшість коштів, які фінські сім'ї витрачають на спорт, йде на оплату спортивних послуг, подорожей, інформаційних послуг, придбання спортивного обладнання та екіпіровки. Значні кошти, призначені для розвитку спорту для всіх, надходять від тоталізаторів та державних лотерей. Активний відпочинок та спорт для всіх є дуже популярними серед фінів. За рівнем охоплення населення відповідними заняттями ця країна займає провідне місце у світі.

В Італійській республіці державне управління галуззю фізичної культури і спорту здійснюється через міністерства молоді та спорту, реалізації урядових програм, культури та спадку в межах владних повноважень [12]. Типовими функціями виступають: розробка та реалізація державної політики в галузі фізичної культури і спорту; координація діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту; здійснення контролю за діяльністю відповідних спортивних організацій та установ; ліцензування спортивної діяльності; координація роботи щодо протидії вживанню допінгу тощо. У своїй діяльності центральний виконавчий орган державної влади у сфері фізичної культури та спорту керується низкою нормативно-правових актів.

Центральний орган державної влади здійснює відбір та фінансування кращих проектів та програм розвитку галузі фізичної культури і спорту за окремими напрямками на теренах усієї держави. З цією метою щорічно оголошується конкурс і в установлені терміни відбираються кращі проекти та програми, які надалі фінансуються з державного бюджету. Результати реалізації програм широко висвітлюються в засобах масової інформації та офіційних сайтах органів державної влади [79]. Значна увага приділяється

врегулюванню питань, пов'язаних із фінансовим забезпеченням спортсменів та тренерів, соціальних гарантій.

Дану практику доцільно враховувати у реалізації державного регулювання фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності в Україні. Країни, де більшість населення займається організованою руховою активністю відрізняються належним рівнем забезпечення спортивними майданчиками, плавальними басейнами та залами різного профілю, а також кваліфікованими кадрами і волонтерами. Через засоби масової інформації здійснюється вплив на суспільну свідомість стосовно доцільності і необхідності занять масовим спортом для різних груп населення. Система організації та функціонування спорту для всіх у цих країнах характеризується орієнтацією на потреби та можливості людей. Зазначена система постійно адаптується до запитів та особливостей життєдіяльності населення. Залучення громадян до спорту для всіх відбувається на засадах добровільності та усвідомлення важливості таких занять для збереження здоров'я, активного дозвілля та загалом – покращення якості життя.

Головне завдання органів державної влади у системі фізкультурно-оздоровчої діяльності – це створення сприятливих умов для розвитку масового спорту, а безпосередня організація занять привабливими видами рухової активності – це завдання спортивних організацій різних форм власності. З поміж характерних форм масового спорту виділяють самостійні та сімейні заняття, членство у спортивних клубах, участь у різних спортивних фестивалях та святах. Поряд з цим держава, розвиваючи ринок державних замовлень, повинна здійснювати контроль за діяльністю підприємців, які працюють у даному напрямку, щоб забезпечити не тільки високу якість спортивно-оздоровчих послуг, але й їхню доступність для всіх верств населення. Досвід країн, населення яких займається організованою руховою активністю, доцільно врахувати для обґрунтування перспективних шляхів та соціальних технологій реалізації державного регулювання фізкультурно-оздоровчої діяльності в Україні [73].

Сьогодні все більше наголошують на необхідності збереження та зміцнення здоров'я; сприяння здоров'ю та здоровому способу життя визначено як один із головних напрямів державної політики охорони здоров'я та освіти. Водночас, матеріально-технічна база закладів вищої освіти, яка є основою для реалізації в Україні державної політики в галузі фізичної культури і спорту серед студентської молоді, неадекватна до проведених соціально-економічних реформ, не гарантує права молоді на заняття фізичною культурою і спортом впродовж навчання у закладах вищої освіти.

Фізкультурно-оздоровча діяльність має позитивний вплив на економіку країн з високим рівнем охоплення населення організованою руховою активністю. Таке різноманіття форм і методів дозволяє не тільки підвищити якість і доступність фізкультурно-оздоровчих послуг для населення, а й створити високо конкурентний ринок, заснований на соціально-відповідальному підході бізнесу до своєї діяльності. Проте, визнаючи успішність розглянутого світового досвіду та економічну доцільність застосування державних методів регулювання фізкультурно-оздоровчої діяльності, слід зазначити, що органи державної влади повинні, в першу чергу, створювати інституційні умови для інноваційного розвитку фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Закордоном розвиток спорту вищих досягнень – прерогатива національних державних або національних суспільних спортивних структур. Розвиток масового спорту – функція держави, яка реалізує дане завдання через муніципальні й місцеві органи влади, спортивні організації й установи відповідного рівня. Розвиток професійного спорту здійснюється в основному приватними комерційними структурами. Держава надає істотну фінансову допомогу сфері спорту майже у всіх країнах незалежно від характеру відносин між державою й спортивним рухом.

Для усунення негативних явищ потрібні передусім удосконалення організації фізичного виховання і державного регулювання цим процесом,

розробка регламентації, подальше поглиблення та розвиток, і підвищення якості та ефективності роботи органів державної влади та закладів вищої освіти. На сучасному етапі розвитку українського суспільства зберігається актуальність всебічної підтримки галузі фізичної культури та масового спорту з боку держави. Інвестування в молодь значно важливіше, ніж інвестування у технології, воно полягає, перш за все, у розвитку їхньої обізнаності та інвестування в їхнє здоров'я. Зниження фізичної активності молоді, обмеження адаптації до мінливої реальності також викликає апатію та відсутність імпульсу з боку суспільства.

Таким чином, вивчення системи управління фізичною культурою і спортом низки провідних країн показало, що в більшості з них відповідальність за розвиток фізкультурного виховання лежить як на центральних, так і місцевих органах влади та місцевого самоврядування.

Характерно, що соціально-економічні процеси, які відбуваються в незалежній Україні не мають прямого впливу на вибір організаційно-управлінської структури фізичною культурою і спортом. Вони більше залежать від суб'єктивних факторів, а не від об'єктивних чинників. При формуванні структур управління фізкультурно-оздоровча діяльність часто не враховує досвід накопичений провідними країнами світу. Це спричиняє регулярні зміни в структурі центральних, а, відповідно, й місцевих органів державного регулювання фізкультурно-оздоровчої діяльності.

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

3.1. Напрями удосконалення державного регулювання розвитку фізичного виховання молоді

У Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [67] до завдань, що потребують вирішення, віднесено вдосконалення управління фізичною культурою і спортом на державному рівні. Для вирішення зазначених проблем державним і громадським органам управління всіх рівнів необхідно вживати адекватні організаційно-управлінські, нормативно-правові та соціально-економічні заходи.

Цільові орієнтири державної політики мають бути спрямовані на:

- ефективного використання можливостей галузі у формуванні в населення цінностей здорового способу життя;
- залучення молоді України до систематичних занять фізичною культурою і спортом;
- збільшення кількості студентів, які регулярно займаються фізичним самовдосконаленням;
- збільшення кількості спортивних клубів та центрів фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- підвищення забезпеченості спортивними спорудами населення та їхньої доступності.

Проведений у другому розділі аналіз концептуальних засад формування державної політики фізичного виховання молоді показав, що вона не завжди відповідає конкретним соціально-економічним інтересам розвитку суспільства і держави. При цьому, головною характерною рисою залишалось недостатнє поєднання державницьких основ і громадських

ініціатив. Успіх розвитку цієї сфери залежить від реалізації державної політики – комплексу заходів щодо створення правових, економічних та організаційних умов для задоволення потреб різних категорій і груп населення у фізкультурно-спортивній діяльності всіх рівнів: від оздоровчої фізкультури до спорту вищих досягнень.

Головними завданнями державної політики у цій сфері є: створення нової національної системи фізкультурно-спортивного виховання населення; розробка та реалізація комплексу заходів щодо пропаганди фізичної культури і масового спорту як важливих компонентів здорового способу життя; модернізація системи фізичного виховання різних верств населення, в тому числі й в освітніх установах.

Організація державного регулювання фізичною культурою і спортом має характеризуватися провідною роллю держави в процесах розвитку фізичної культури та спорту з одночасним залученням і розширенням участі в цих процесах громадських органів управління та інших суб'єктів цієї сфери. Необхідним є створення сприятливих передумов для розвитку української моделі фізичної культури і спорту, сприяння фізичному удосконаленню громадян, підвищення рівня спортивно-масової роботи, забезпечення культурного розвитку суспільства.

Кризова ситуація у галузі фізичної культури та спорту характеризується проблемами, пов'язаними з такими факторами:

- погана державна освіта про цінність здоров'я та неефективна система зміцнення здоров'я серед населення;
- погане забезпечення ресурсами для молоді та резервного спорту;
- злагоджена робота взаємодії між темами фізичної культури та спорту, зокрема спортивними асоціаціями та організаціями фізичної культури та спорту;
- недосконалість організаційних, правових та економічних механізмів державної політики у галузі фізичної культури та спорту;

- неповне бюджетне фінансування та неефективне вилучення позабюджетних ресурсів.

В таких умовах пріоритетом державної гуманітарної політики має стати розвиток фізичної культури та спорту, що забезпечить оптимальну фізичну активність молодих людей протягом усього життя, створить умови для змістовного дозвілля та максимальної реалізації людських навичок. Підтримка оздоровчого та фітнес-руху повинна бути спрямована на реалізацію програм дитячого та юнацького спорту, фізичної культури вдома, масового відпочинку студентської молоді та забезпечення функціонування системи державного контролю всієї системи фізичного виховання та масового спорту.

Держава визначає політику та напрямки розвитку фізичної культури та спорту, підтримує компанії, організації, установи, громадські організації та громадян, діяльність яких спрямована на розвиток та вдосконалення функціонування фізичної культури та масового спорту в країні. Державне управління фізичною культурою та спортом в Україні здійснює центральна виконавча гілка державної влади, а інші міністерства та відомства здійснюють управління фізичною культурою та спортом у межах своїх функцій та повноважень. Держава, громадські організації та профспілки повинні створити умови для включення людей з обмеженими можливостями до спорту та спорту.

Виконати доручені завдання можливо лише з наступних причин:

- політичні - посилення ролі державних структур в управлінні промисловістю через систему цільових комплексних програм розвитку фізичної культури та спорту;

- організаційні - функціонування державного органу промисловості у статусі міністерства з розподілом регулюючих та контрольних функцій, а також розробка стратегії розвитку фізичної культури та спорту;

- юридичні - формування галузевого законодавства на державному рівні;

- фінансові - фінансування промисловості за рахунок державного бюджету, а також постійне збільшення позабюджетних ресурсів, спонсорських та особистих ресурсів для оплати спорту та спортивних послуг, а також придбання спортивного обладнання;

- демографічні - соціально-демографічна структура, що характеризує населення за статтю, віком, місцем проживання та складає основу для планування кількості людей, які беруть участь у фізичних навантаженнях.

Фізична культура та масовий спорт повинні бути обов'язковою складовою середньої та вищої освіти та забезпечувати повноцінний розвиток особистості. Відповідальність університетів полягає у створенні умов для фізичного виховання студентів, передачі спортивної культури та спорту та покращенні здоров'я. Спорт і спорт повинні вестись відповідно до навчальної програми та стандартів, а спортивні заходи повинні бути невід'ємною частиною навчального процесу. Медичне та кадрове забезпечення навчального процесу, моніторинг фізичного стану та здоров'я молоді є важливими напрямками роботи для розвитку фізичної культури та спорту шкіл та учнів.

Сучасні тенденції розвитку фізичної культури та спорту на державному рівні характеризуються зміною та ускладненням функцій органів, що входять до галузі. Створення галузевої нормативної бази для регулювання різних соціальних відносин у цій галузі; швидкий розвиток системи комерційних організацій з фізичної культури та спорту, фізичної культури та охорони здоров'я, необхідних населенню; Зміна конфігурації філії громадських федерацій фізичної культури та спорту. В ході дослідження були виявлені існуючі суперечності: відсутність відповідних теоретичних підходів до нових можливостей цієї діяльності; Недосконалість організаційних механізмів реалізації управління цільовою програмою у галузі фізичної культури та спорту; необхідність використання існуючих інноваційних механізмів управління та недостатньої адаптації до реалій управління розвитком фізичної культури та спорту.

В рамках вдосконалення державного регулювання фізичного виховання ми запропонували концепцію державного регулювання фізичного виховання учнівської молоді. як важлива частина підвищення якості та тривалості активного життя, підготовка молоді до захисту своєї Батьківщини. Основні принципи концепції державного регулювання фізичного виховання вимагають подальшого впровадження як необхідної умови системи стимулювання студентської молоді під час навчання у вищих навчальних закладах України.

Для реалізації концепції державного регулювання фізичного виховання необхідно оновити діяльність органів державної влади щодо уніфікації механізмів державного регулювання у цій сфері, об'єднавши зусилля місцевих органів виконавчої влади з адміністраціями університетів та громадськості, зокрема: спортивними організаціями, включаючи спортивні асоціації, дитячо-юнацькі спортивні школи, самоврядування студентів та діяльність інших установ у галузі фізичної культури та масового спорту (рис. 3.1).

Поєднуючи масовий спорт з освітою та культурою, заклади вищої освіти повинні намагатися створити передумови для здорового способу життя студентської молоді, заклавши в основу освітні цінності, повагу до універсальних фізкультурно-виховних принципів, задоволення молоді особи від виконання м'язових зусиль. Потребує удосконалення робота над покращенням якості проведення вже існуючих та запровадженням нових фізкультурно-виховних проєктів з фізкультурно-виховної діяльності. На сьогоднішній день фізкультурно-виховна діяльність серед студентської молоді недостатньо фінансуються з бюджетів закладів вищої освіти, існує потреба у новітньому концептуальному підході підтримання та підвищення рівня здоров'я студентської молоді в Україні.

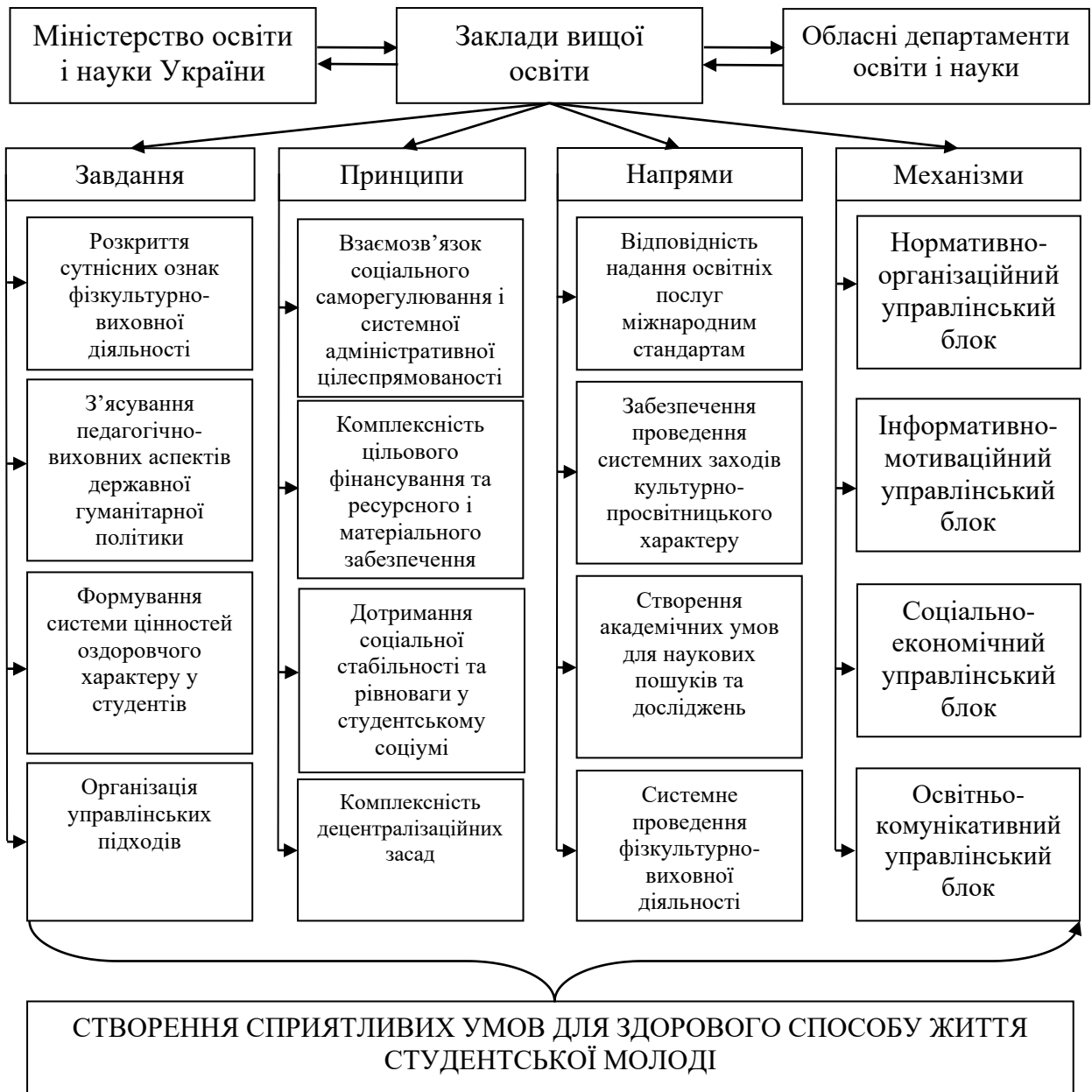

Рис. 3.1. Реалізація системи концептуальних заходів з фізичного виховання молоді

Примітка. Складено автором.

Основними завданнями концепції державного регулювання фізичного виховання молоді є:

- підтримка в реалізації державної політики у галузі фізичної культури та масового спорту;
- розвиток фізкультурно-просвітницької діяльності в місцях масового відпочинку студентської молоді;

- поліпшення умов для занять фізичною культурою та спортом;
- підтримка спортивних організацій у вдосконаленні матеріально-технічної бази для занять фізичною культурою, дозвіллям та спортом;
- запровадження заходів щодо заохочувальних матеріалів для покращення спортивних результатів шкільних змагань на різних рівнях.

В результаті реалізації концепції державного регулювання фізичного виховання молоді мають бути встановлені стратегічні пріоритети розвитку спортивної культури та освітньої діяльності учнівської молоді. Відповідно до механізмів державного регулювання фізичного виховання молоді в Україні, мають бути сформовані нормативно-організаційні, соціально-економічні, інформаційно-мотиваційні та навчально-комунікативні контрольні блоки з метою комплексного вирішення проблем та перебудови практичної діяльності щодо вирішення проблеми зміцнення здоров'я студентів та успішність учнів за допомогою вирішення питань фізичної культури та масових видів спорту.

Основними установами, що забезпечують реалізацію концепції державного регулювання фізичного виховання молоді, є державні установи, громадські студентські організації та адміністрації вищих навчальних закладів. Кінцевою метою концепції державного регулювання фізичного виховання молоді має стати формування фізичного та психічного здоров'я студентської молоді, ступінь громадянської свідомості якого визначається ступенем участі молоді у громадянському суспільстві.

Концепція базується на класичному розумінні соціальної та державної взаємодії між владою, самими студентами, громадськими студентськими організаціями та адміністрацією вищих навчальних закладів. Концепція поєднує через метод уніфікації механізмів державного регулювання фізичної культури та освітньої діяльності університетів щодо здоров'я підлітків студентів чотири блоки управління: нормативно-організаційний, соціально-економічний, інформаційно-мотиваційний та освітньо-комунікативний.

Блок регуляторного та організаційного управління включає:

- ефективність функціонування студентського самоврядування щодо надання гарантій молоді щодо управління вищими навчальними закладами;
- удосконалити процедури державного регулювання у сфері освіти учнівської молоді шляхом моніторингу виконання нормативних актів у галузі освіти;
- забезпечення реалізації програм та проектів з фізичної культури та освітньої діяльності в середовищі студентської молоді в рамках реалізації державної гуманітарної політики в Україні;
- забезпечення єдиного стандарту надання послуг, необхідних для підтримки рівня здоров'я студентської молоді у вищих навчальних закладах;
- розробка та реалізація партнерських проектів у педагогічному та педагогічному напрямку державної політики фізичного виховання в університетській системі.

Блок соціально-економічного управління включає:

- розширення можливостей процедур демократичної участі студентів у державному регулюванні соціалізації молоді через активну участь у масових видах спорту під час навчання в університетах;
- виправити дисбаланс соціально-економічної нерівності у можливостях учнів брати участь у масових видах спорту у вільний час;
- концентрація матеріальних та фінансових ресурсів на необхідних сферах соціального життя студентів з урахуванням позиції самоврядування студентів;
- проведення анкет та опитувань студентів щодо соціально-економічного та соціально-цивільного розвитку у вищих навчальних закладах.

Інформаційно-мотиваційний блок включає:

- вдосконалення управлінських підходів у взаємодії влади та повноважень з метою інформування студентської спільноти про можливість їх фізичного самовдосконалення;

- підвищення ефективності ефективного результату зростання фізичного та освітнього рівня в результаті ініціатив студентської молоді у вищих навчальних закладах;

- підвищити готовність молодих людей навчати студентів про соціальні цінності шляхом трансформації сучасних підходів до управління у вищих навчальних закладах;

- забезпечення вільного доступу молоді до інформації про можливості фізичної культури та масового спорту.

Блок освітньо-комунікативного управління включає:

- узгодженість принципів державного регулювання та комунікації фізичної культури та освітньої діяльності між адміністраціями вищих навчальних закладів та державними установами;

- створити студентські ради з питань соціального партнерства між органами місцевого самоврядування у співпраці з адміністраціями вищих навчальних закладів з фізичного виховання та навчання студентів;

- забезпечення якісної та доступної освіти, всебічного розвитку культури, духовності студентської молоді під час навчання у вищих навчальних закладах України;

- впровадження сучасних комунікативних моделей формування новітньої концепції фізичного виховання молоді в університетах на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Найважливішими шляхами та засобами вирішення поставлених завдань є сприяння руху фізичної культури із залученням засобів масової інформації з метою з'ясування проблем, пов'язаних зі сферою фізичної культури та масового спорту. Інтеграція фізичної культури та освітньої діяльності в навчальний процес вищих навчальних закладів та вдосконалення роботи з фізичної культури та оздоровлення у всіх навчальних закладах; Розробка системи стимулювання студентів до занять у коледжах з фізичного виховання та масового спорту; збільшення кількості студентів, які

займаються фізичною культурою та масовими видами спорту; Вдосконалення роботи аматорських спортивних шкіл.

У партнерстві зі студентськими інститутами самоврядування та адміністраціями університетів державні установи використовують ці блоки управління для створення сприятливого соціального середовища для виховання фізично здорової та соціально зрілої молоді людини. Державні органи влади повинні виступати координаційним ланкою в реалізації програм спортивної культури та освіти та діяльності в державі. Відносини між громадськістю та владою виникають у контексті проблеми, і очевидно, що держава несе значну відповідальність і відповідальність за виховання здорової молоді людини в суспільстві, її громадянський розвиток.

3.2. Шляхи реалізації суспільно-владної взаємодії з освітньо-виховної діяльності в системі державного регулювання фізичного виховання молоді

Сучасний стан збереження та підвищення рівня здоров'я молоді протягом десятків років перебуває у прогресуючій кризі, яка обумовлена відображенням багатьох проблем соціально-економічного розвитку суспільства. Несприятливі екологічні умови, посилені наслідками Чорнобильської катастрофи погіршили стан здоров'я на генетичному рівні, що негативно відобразилося на здоров'ї молодого покоління. Крім об'єктивних причин, які призводять до зниження рівня здоров'я, характерним є недбале або байдуже ставлення молоді до нього та брак простих, елементарних теоретичних та методичних знань щодо збереження і покращення здоров'я засобами фізичного виховання і спорту. Також вагомими причинами є знецінення соціального престижу здоров'я у студентському середовищі, ролі та місця фізичної культури і масового спорту, як чинника зміцнення здоров'я і удосконалення фізичного розвитку, з урахуванням специфічних характеристик сучасної молоді, таких як

акселерація, прогресуючі гіподинамія та гіпокінезія, поширення культу шкідливих звичок та збільшення розумових навантажень впродовж навчання в освітньому закладі.

Зниження інтересу до занять фізичною культурою в наш час пояснюють недосконалою системою фізичного виховання, невисоким рівнем фізкультурної освіченості фахівців середніх навчальних закладів, несформованістю потреби у фізичній культурі, відсутністю знань про здоровий спосіб життя, фізичне вдосконалення, нерозуміння ролі фізичної культури як соціальної цінності. Таку ситуацію науковці розглядають як соціально-економічну основу життя нації та результат політики держави, що формує у своїх громадян духовну потребу ставитися до свого здоров'я як до головної цінності, що забезпечує повне біосоціальне функціонування, фізичну та інтелектуальну працездатність, адаптацію до природних впливів та мінливості зовнішнього середовища [18].

Сьогодні актуальним є інтенсивний пошук нових напрямів, форм і методів фізкультурно-оздоровчої роботи з населенням, що відповідають сучасним вимогам і можуть вирішувати комплекс важливих завдань, які постають перед системою фізкультурно-спортивного руху. Вирішення цих актуальних завдань неможливе без оптимізації системи державного регулювання галузі фізичної культури і спорту, ефективного удосконалення науково-методичного, науково-дослідного, медичного та матеріально-технічного забезпечення, а також без знаходження додаткових джерел для достатнього рівня фінансування галузі.

За новітніх ринкових умов органи державної влади намагаються переосмислити державну соціально-гуманітарну політику у сфері захисту та оздоровлення суспільства, спрямувати її зусилля на вирішення пріоритетних проблем, розробити механізми, що допомагають найраціональніше використовувати виділені ресурси для соціальних цілей. Ідеться про такі технології, що допомагають суттєво посилити зацікавленість спортивно-масовою діяльністю та забезпечити масштабнішу й ефективнішу

соціокультурну значущість занять фізкультурою і спортом. Курс на підвищення здоров'я суспільства повинен ґрунтуватися на розроблені комплексних програм масового розвитку сфери фізичного виховання і спорту.

Позитивний зарубіжний досвід співпраці державних та недержавних спортивних структур, який був нами проаналізований у попередньому розділі роботи, свідчить про те, що діє спортивне законодавство, яке має визначення спортивної федерації, як громадської організації, яка утворюється з метою популяризації відповідного виду спорту, або об'єднання видів спорту. Законодавство визначає спрямування діяльності федерацій, серед яких організація спортивних та інших заходів серед членів федерації, розробка програми розвитку певного виду спорту, взаємодія федерації з міжнародними організаціями [12]. З державного бюджету виділяється значна частина коштів, яка йде на розвиток спортивних федерацій. Під час розгляду бюджетів федерацій враховуються наступні критерії: популярність виду спорту, чисельність федерації, специфіка її діяльності та рівень досягнень спортсменів федерації на світовій арені.

Очевидно, що олімпійські види спорту перебувають в привілейованому стані, особливо ті види, в яких спортсмени займають високі місця. Аналіз фінансової діяльності більшості національних спортивних федерацій провідних країн світу дає можливість констатувати, що їхній бюджет складають переважно кошти з держбюджетів і це становить близько 60 % і більше, натомість, власне зароблені кошти складають від 40 % бюджету і менше.

Федерації, які мають невеликі розміри, можуть розраховувати лише на державну фінансову допомогу у вирішенні своїх проблем. Відносини між урядом держави і спортивною федерацією ґрунтуються на підставі укладеної угоди, відповідно до якої федерація зобов'язується виконувати конкретні цільові програми, погоджені урядом, у визначений термін. Корекція розміру фінансової допомоги або підтримки програми відбувається залежно від того,

наскільки успішно і вчасно виконується програма, під реалізацію якої було виділене державне фінансування.

Зазвичай, федерації з видів спорту одержують значну частину коштів від міністерств спорту (у тих країнах, де вони є) та інших національних спортивних організацій. У країнах перехідного типу сьогодні відсутній реєстр громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості. Проте їх можна поділити на певні групи: загальнонаціональні спортивні об'єднання; фізкультурно-спортивні товариства; фізкультурно-спортивні громадські об'єднання (федерації, асоціації, спілки) з певного виду спорту або групи видів спорту; фізкультурно-спортивні об'єднання соціальних груп населення; спортивні клуби різної організаційно-правової форми; колективи фізичної культури [45].

Фізкультурно-спортивні товариства – це громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості, які створюються громадянами з метою сприяння розвитку фізичної культури і спорту [77]. Сьогодні діяльність фізкультурно-спортивних товариств лежить у площині організації фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової діяльності за місцем роботи та відпочинку різних верств населення, надання фізкультурно-оздоровчих та спортивних послуг особам, що працюють та членам їхніх сімей, організації фізкультурно-масових і спортивних заходів у сільській місцевості та надання відповідних послуг сільським мешканцям, організації фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової діяльності серед працівників правоохоронних органів з метою забезпечення їхньої професійної підготованості. Крім цього, в Україні проводять свою діяльність бюджетні інституції, які організовують всю фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу в освітній галузі, а також організовують фізичну підготовку військовослужбовців та забезпечують залучення їх до систематичних занять фізичними вправами. Діяльність цих інституцій спрямована на підвищення фізичної підготованості та спортивної майстерності.

Серед першочергових заходів щодо покращення матеріально-технічного забезпечення сфери фізичної культури і спорту передбачено: затвердити соціальні нормативи забезпечення населення спортивними спорудами; розробити типові проекти різних спортивних споруд; запровадити систему сертифікації спортивних споруд та єдиного електронного всеукраїнського реєстру спортивних споруд; вжити заходи щодо облаштування сучасних спортивних майданчиків за місцем проживання та у місцях масового відпочинку населення за рахунок кооперації коштів державного бюджету, місцевих бюджетів та інших джерел; створити умови для забезпечення роботи пересувних пунктів прокату спортивного інвентарю та обладнання за місцем проживання й у місцях масового відпочинку населення; створити умови для відвідування спортивних споруд особами з обмеженими можливостями; забезпечити реалізацію комплексних заходів щодо державної підтримки вітчизняних виробників спортивного одягу, взуття, інвентарю та обладнання, впровадити сертифікацію такої продукції.

Фізкультурно-виховні громадські об'єднання з різних видів спорту спрямовують свою діяльність на розвиток певного виду спорту, його інфраструктури, сприяють створенню відповідної матеріально-спортивної бази, підготовки спортсменів, тренерських кадрів, участі спортсменів-членів цих об'єднань у всеукраїнських та міжнародних змаганнях. До фізкультурно-спортивних об'єднань соціальних груп населення можна віднести організації, які створені певною соціальною групою громадян для ведення фізкультурно-спортивної діяльності. До таких груп можна віднести спортивну спілку школярів, студентів, раду ветеранів спорту.

Одними із найрозповсюдженіших громадських оздоровчо-виховних об'єднань є спортивні клуби та колективи фізичної культури. Спортивний клуб – фізкультурно-спортивна організація, що об'єднує спортсменів і любителів спорту для задоволення їхніх спільних інтересів у сфері фізичної культури і спорту [16]. Забезпечення розвитку інфраструктури фізкультурно-

оздоровчої роботи за місцем роботи громадян було і є пріоритетним напрямком державної політики у галузі фізичної культури і спорту.

Актуальним сьогодні є питання відновлення діяльності колективів фізичної культури на виробництві як найбільш доступної форми організації фізкультурно-спортивного руху серед громадян за місцем роботи. Колективи фізичної культури є первинною ланкою фізкультурно-спортивного руху, вони створюються та функціонують на підприємствах, установах і організаціях незалежно від форми власності та виду господарювання. Такий колектив створюється та функціонує без статусу юридичної особи, його завданням є забезпечення занять фізкультурно-оздоровчою та спортивно-масовою діяльністю за місцем роботи. На сьогодні важко облікувати кількість діючих колективів фізичної культури, оскільки не визначеними залишаються механізм їхньої реєстрації та правовий статус.

Фізкультурно-спортивні товариства покликані організовувати фізкультурно-виховну та спортивно-масову роботу у виробничій сфері. Ці спортивні організації, з огляду на певні причини об'єктивного та суб'єктивного характеру, в останні роки не виконують покладені на них обов'язки, оскільки виконують роль своєрідних посередників між підприємством та спортивними школами. Їхня діяльність переважно обмежується організацією галузевих фізкультурно-масових та спортивних заходів. Фізкультурно-спортивні товариства швидше за все втратять своє значення, враховуючи вектор нашої держави на розвиток спортивних клубів за західною моделлю.

Оскільки, матеріально-технічна база галузі фізичної культури і спорту не відповідає сучасним вимогам, доцільно було би, щоб центри спорту для всіх сприяли активізації фізкультурно-оздоровчої роботи за місцем роботи громадян. Тому, першочерговими заходами місцевих органів державної влади сьогодні, є розроблення регіональних програм будівництва, реконструкції, капітального ремонту та рентабельного утримання спортивних споруд. У місцях компактного проживання населення повинна

реалізуватися програма облаштування спортивних майданчиків. Для вирішення цієї проблеми можна запропонувати органам державної влади регламентувати діяльність громадських фізкультурно-спортивних об'єднань як платників податків. Тоді, вирішуючи головне завдання постійного підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, вони паралельно можуть вирішувати завдання економічного і соціального прогресу суспільства, завдяки отриманню фінансів унаслідок своєї діяльності, за рахунок надання послуг і консультацій.

Оподаткування цієї діяльності повинне бути мінімальним або відсутнім впродовж встановленого терміну, що дасть можливість розвивати матеріальну фізкультурно-спортивну базу об'єднань, використовувати для вирішення важливих соціальних питань новітні досягнення науки та техніки, сучасні тренажери та обладнання, методичні напрацювання щодо спортивного тестування і медичного контролю, а також забезпечити високу оплату праці фахівців, покликаних забезпечити високий рівень фізичного здоров'я та підготованості населення.

Якщо розвиток фізичної культури та спорту в умовах сьогодення буде й надалі відбуватися за незмінності існуючої нормативно-правової бази, механізмів матеріально-технічного та кадрового забезпечення, збереження обсягів бюджетного фінансування, це призведе до подальшого занепаду галузі фізичної культури та спорту та викличе негативний резонанс у суспільстві. Тому, сьогодні надзвичайно актуальною є реалізація радикальних інновацій, які передбачають суттєве оновлення інфраструктури фізичної культури та спорту і значне підвищення ефективності діяльності системи та її окремих складових, що потребує значного додаткового ресурсного забезпечення; та системного підходу до комплексного розв'язання існуючих проблем за рахунок поетапного зростання матеріально-технічного, кадрового та фінансового потенціалу, яке використовуватиметься на засадах пріоритетності щодо підтримки найефективніших організацій фізкультурно-виховної спрямованості.

Загалом, державне регулювання галуззю фізичної культури і спорту в Україні має наступні особливості:

- незважаючи на свою неефективність в Україні дотепер збережена розрізнена структура управління фізичною культурою й спортом, що включає два головні елемента: державні й суспільні органи управління, що, з одного боку визначається специфікою фізичної культури й спорту як галузі соціальної сфери, а, з іншої, традиціями й історією розвитку цієї галузі в Україні протягом попередніх десятиліть. Збереження державного органа управління повинне супроводжуватися регламентацією функціональних повноважень даного органу;

- недостатня узгодженість у проведенні політики в області фізичної культури й спорту між державним органом управління, Олімпійським комітетом й окремими федераціями з видів спорту, що суттєво знижує ефективність фізкультурно-спортивної діяльності в частині реалізації завдань соціальної політики;

- недостатня узгодженість дій усіх організацій, що беруть участь у розвитку фізичної культури й спорту, але не включених безпосередньо у вертикаль галузевого управління, а саме, органів освіти, охорони здоров'я, культури й інших відомств і організацій;

- не визначення чіткого місця спортивних федерацій з видів спорту в загальній структурі управління галуззю фізичної культури й спорту в країні. Сьогодні усі спортивні федерації є громадськими організаціями (недержавними, некомерційними), у завдання яких входять розвиток окремого виду спорту. Водночас, відсутній процес координації їхньої діяльності, немає концепцій розвитку окремих видів спорту, що суттєво знижує ефективність діяльності даних організацій.

Функціонування системи залежить від погоджених дій органів управління як по вертикалі (з вищими органами управління по ієрархії галузевої структури), так і по горизонталі (між державними й суспільними структурами). Ліквідація вертикальних протиріч вимагає чіткішої

регламентації відповідальності різних рівнів управління за кінцевий результат діяльності, розширення їхньої самостійності в прийнятті рішень, децентралізації частини функцій управління, делегування вищими органами повноважень нижчим. Це б дозволило упорядкувати процеси взаємодії державного органу виконавчої влади в області фізичної культури й спорту з регіональними органами управління, підвідомчими установами й організаціями, іншими міністерствами й відомствами.

Державне регулювання в системі збереження та підвищення рівня здоров'я студентської молоді є складним механізмом, що призначений для досягнення поставлених цілей, має визначену структуру, сукупність правових норм, методи, засоби, інструменти державного впливу на об'єкт управління. Скерований вплив реалізації відповідної державної політики у визначеній сфері суспільного розвитку дає можливість визначити основні напрями управлінських рішень у процесі проведення реформування сфери. У нових економічних умовах Україна потребує реформування системи управління задля ефективного інтегрування в структуру країн Європейського Союзу; ефективність управлінської діяльності визначається рівнем раціональної організації керованої системи і процесом управління. Відповідно, це має сприяти покращенню соціально-психологічного клімату в суспільстві.

Враховуючи низку проблем, які зумовлені певними об'єктивними та суб'єктивними причинами, головними серед яких є недостатній соціально-економічний розвиток держави та невідповідний менеджмент інституцій усіх рівнів системи охорони здоров'я, органи державної влади повинні приділяти більше уваги культурі здорового способу життя молоді, її соціальному становленню. Громадські студентські організації, що утворювалися на ґрунті незадоволеності молоддю неспроможністю влади досягти позитивних змін, стали посередницькими структурами між населенням і владними органами. Вони повинні забезпечувати поінформованість суспільства, контроль

громадськості, доступ до оперативного моніторингу ситуації, корегування соціально-економічної політики в разі потреби.

Реалізація державного регулювання фізичного виховання студентської молоді можлива за умов її комплексної взаємодії з адміністрацією закладу вищої освіти, органами державної влади та студентським самоврядуванням (рис. 3.2).

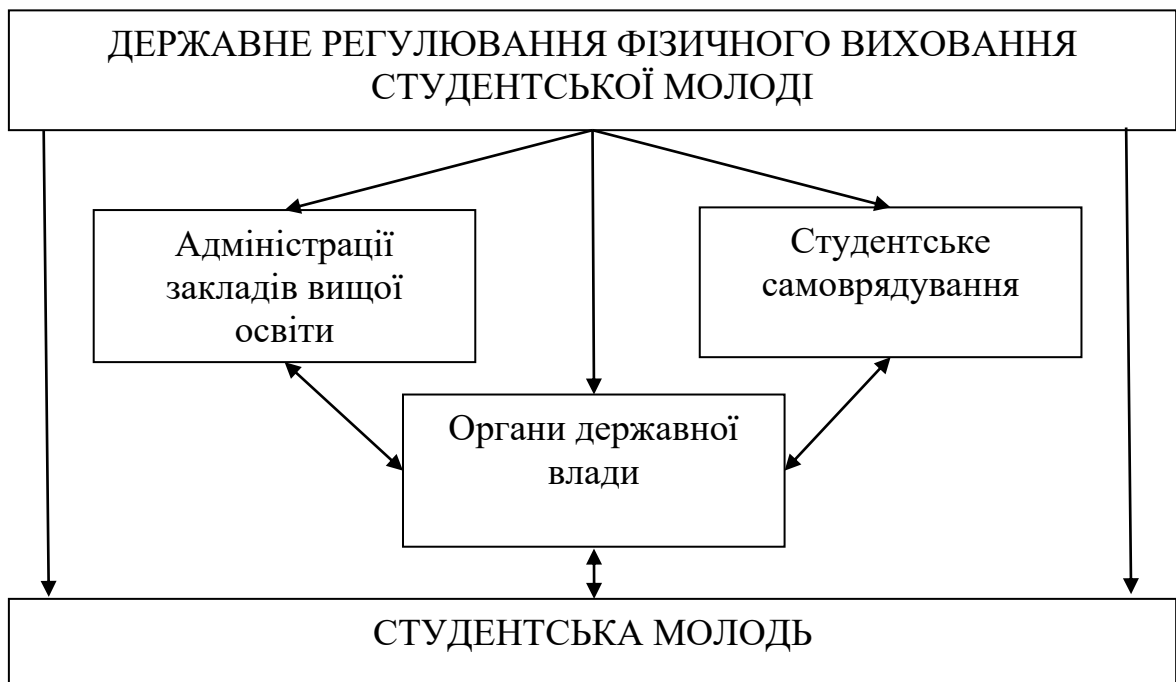

Рис. 3.2. Модель комплексної взаємодії державного регулювання фізичного виховання студентської молоді

Примітка. Складено автором.

Фізкультурно-виховна діяльність у закладах вищої освіти як соціальна система має певні характерні ознаки, які доповнюють одна одну та дають можливість цілісного сприйняття. Відкритість фізкультурно-виховної діяльності спричинена тим, що вона існує завдяки постійному обміну із зовнішнім середовищем. На розвиток системи мають істотний вплив такі чинники: тип соціальної побудови держави, рівень соціально-економічного розвитку, структура населення, його традиції, інтереси та національні особливості. Тому фізкультурно-виховна діяльність у закладах вищої освіти є

невід'ємною складовою соціальної системи суспільства. Фізкультурно-виховній діяльності як і окремим організаціям, притаманне прагнення до досягнення цілей, саме для цього організації, які входять до складу системи, вступають між собою у взаємодію. Загальносистемні цілі формуються на суспільному рівні і на державному рівні, а в разі перенесення їх на нижчі рівні системи вони набувають форми конкретних завдань.

Таким чином, удосконалення державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти передбачає актуалізацію діяльності органів державної влади з уніфікації механізмів державного регулювання у даній сфері, який поєднує зусилля місцевих органів виконавчої влади з цілеспрямованою діяльністю адміністрацій закладів вищої освіти, громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості та інших суб'єктів сфери фізичної культури і масового спорту.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі подано теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання – удосконалення системи державного регулювання фізичного виховання молоді в умовах євроінтеграції України. Отримані в процесі дослідження результати дають змогу сформулювати висновки і пропозиції, що мають теоретичне й практичне значення.

1. В процесі дослідження визначено, що фізичне виховання це напрям фізичної культури, пов'язаний з процесом виховання особистості, набуттям нею відповідних знань і вмінь використання рухової активності для всебічного розвитку, оздоровлення та забезпечення готовності до професійної діяльності й активної участі в суспільному житті.

Головною метою фізичного виховання є сприяння загальному гармонійному фізичному та психічному розвитку (інтелектуальному, емоційному, поведінковому, соціальному, а також тілесному та руховому), виховання морально-вольових якостей, задоволення потреб у рухах та іграх.

2. Доведено, що важливим об'єднуючим фактором комплексу проблем фізичного виховання в Україні є формування «здорового способу життя» як складного системного процесу, що охоплює багато компонентів способу життя у сучасному суспільстві.

Сутність даного процесу полягає у забезпеченні оптимального задоволення потреб людини за умов оптимізації її розвитку та функціонуванні організованих внутрішніх і зовнішніх систем організму у тісному взаємозв'язку з суспільством. Його структура охоплює духовний, соціо-культурний і правовий простір розвитку та діяльності як в екологічному, так і предметно-речовому середовищі, що, своєю чергою, залежить від економічних, промислово-виробничих, агрокультурних та комунікаційних чинників.

3. В процесі аналізу концептуальних засад формування державної політики фізичного виховання молоді важливими етапами є врахування сукупності факторів (чинників) та принципів впливу на даний процес.

Такими чинниками є: об'єктивні специфічні чинники, загальні індивідуально-неспецифічні чинники, а також сукупність соціально-психологічних, організаційно-методичних, психолого-педагогічних, матеріально-побутових та соціально-демографічних факторів.

Принципи державної політики в області фізичної культури й спорту знаходять своє об'єктивне вираження (фіксування) у правовій формі, у зв'язку з чим набувають юридичного характеру і виступають у якості офіційних орієнтирів для відповідних суб'єктів правовідносин у цій галузі.

4. Аналіз особливостей формування та реалізації державної політики в сфері фізичного виховання в країнах світу показав, що головним завданням органів державної влади у системі фізкультурно-оздоровчої діяльності є створення сприятливих умов для розвитку масового спорту, а безпосередня організація занять привабливими видами рухової активності – це завдання спортивних організацій різних форм власності.

Як показав досвід зарубіжних країн, розвиток спорту вищих досягнень – прерогатива національних державних або національних суспільних спортивних структур. Розвиток масового спорту – функція держави, яка реалізує дане завдання через муніципальні й місцеві органи влади, спортивні організації й установи відповідного рівня. Розвиток професійного спорту здійснюється в основному приватними комерційними структурами. Держава надає істотну фінансову допомогу сфері спорту майже у всіх країнах незалежно від характеру відносин між державою й спортивним рухом.

5. Запропоновано Концепцію державного регулювання фізичного виховання студентської молоді. Метою і завданням концепції є формування сприятливих умов для ефективного процесу фізичного виховання студентської молоді у закладах вищої освіти. Реалізація даної концепції відбувається шляхом уніфікації перерахованих механізмів у нормативно-організаційні, соціально-економічні, інформаційно-мотиваційні та освітньо-комунікативні управлінські блоки для комплексного вирішення поставлених завдань та переорієнтації практичної діяльності на розв'язання проблеми

зміцнення здоров'я студентської молоді. Органи державної влади у партнерській взаємодії з інституціями студентського самоврядування та адміністраціями закладів вищої освіти мають створювати сприятливе громадянське середовище з формування соціально-активного студента. Необхідно чітко усвідомлювати, що студентська молодь інтегрує соціальні цінності, а реалізація цього потребує проведення гуманістичних та суспільних трансформацій, їхнього системного впровадження у державі.

б. Узагальнено управлінські підходи у суспільно-владній взаємодії з підвищення ефективності фізкультурно-виховної діяльності. Встановлено, що сучасні суспільно-владні відносини в ціннісно-інституційному контексті мають характеризуватися розширенням кола суб'єктів фізичного виховання за рахунок активного включення у виховні процеси поряд з класичними інститутами (держава, освіта, преса, сім'я) таких новітніх інституцій студентського соціуму як інтернет-спільноти та студентські громадські організації. Важливими також у суспільно-владній взаємодії є виробники віртуальної реальності, міждержавна дистанційна освіта, програми міжнародного студентського навчального обміну, праці та відпочинку, навчальні, освітні, наукові, спортивні гранти. За допомогою цих моделей державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності відбувається соціальне пізнання, інтерналізація суспільних норм, позицій, ролей, вироблення системи ціннісних установок, орієнтацій, включення в активну, творчу діяльність студентської молоді. Це дасть змогу знівелювати суперечності між необхідністю пріоритетів соціальних цінностей та сучасними соціально-економічними умовами життя молодих людей. Зниження інтересу молоді до занять масовим спортом на сьогодні пояснюється недосконалою системою фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти, невисоким рівнем фізичної культури студентської молоді. Окрім цього, проблемою є несформованість у молоді потреби у фізичних навантаженнях, відсутність знань про здоровий спосіб життя, не усвідомлення фізичної культури як соціальної цінності. У зв'язку з цим

можна констатувати, що управлінські підходи з суспільно-владної взаємодії фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти потребують подальшого удосконалення та ефективної реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления. Курс лекций. М.: Юрид.лит., 1997. 400 с.
2. Бакуменко В.Д., Князев В.М., Сурмін Ю.П. Методологія державного управління: проблеми становлення та подальшого. *Вісник УАДУ*. 2003. № 2. С. 11–27.
3. Батюк А.М. Соціологія спорту як окремий напрям соціологічного знання. *Соціальні технології*. 2011. № 50. С. 341–347.
4. Бауэр В.Г. Социальная значимость физкультуры и спорта в современных условиях развития России. *ТПФК*. 2001. № 1. С. 50–56.
5. Білінська М.М., Жаліло Л.І., Мартинюк О.І. Управління для забезпечення здоров'я як нова стратегія в державному управлінні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2013. № 3. С. 92-97.
6. Близнюк А.М., Коніщева Н.Й., Давиденко Л.І. Механізми державного регулювання спортивної сфери України: сутність та шляхи удосконалення. *Вісник ДІТБ*. 2007. № 11. С. 76–84.
7. Боднар І.Р. Фізичне виховання студентів з низьким рівнем підготовленості: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Луцьк, 2000. 20 с.
8. Братановский С.Н. Административно-правовое регулирование отношений в области физической культуры и спорта. *Вестник Евразийской академии административных наук*. 2009. № 2. С. 83–91.
9. Вавренюк С.А. Генезис організаційно-правового забезпечення державного управління фізичним вихованням молоді на теренах України. *Державне будівництво*. 2014. № 2. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/ebook/db/2014-1/index.html>
10. Вавренюк С.А. Закордонний досвід державного управління розвитком фізичної культури і спорту. *Теорія та практика державного*

управління: зб. наук. праць. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2014. Вип. (47). С. 163–167.

11. Вулах М.Г. Нормативно-правовое обеспечение управления физической культурой и спортом в Российской Федерации. *Российская юстиция*. Москва, 2011. № 7. С. 2–4.

12. Вулах М.Г. Опыт правового регулирования отношений в сфере физической культуры и спорта в странах Европы. *Вестник Евразийской академии административных наук*. 2009. № 3. С. 20–24.

13. Галайчук Д.Л. Стан фінансового забезпечення сфери фізичної культури і спорту України та шляхи його вдосконалення. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2002. № 1. С. 86–88.

14. Гараніна Г. Соціальна трансформація та зміна ціннісних орієнтацій. *Соціальна психологія*. 2009. № 1(33). С. 54–59.

15. Гонтарук О.М. Проблеми функціонування системи підготовки кадрів та управління у сфері фізичного виховання і спорту в контексті розвитку державно-приватного партнерства в Україні. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр.* Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2016. № 3 (35). С. 5–10.

16. Городинська І.В. Управління фізичною культурою і спортом: навч. посібник. Херсон: ХДУ, 2010. 112 с.

17. Грибан Г.П. Життєдіяльність та рухова активність студентів: монографія. Житомир: Рута, 2009. 594 с.

18. Грибан Г.П. Фізичне виховання студентів аграрних вищих навчальних закладів: монографія. Житомир: Рута, 2012. 514 с.

19. Громадянське суспільство в сучасній Україні: специфіка становлення, тенденції розвитку / за заг. ред. Ф.М. Рудича. Київ: Парламентське вид-во, 2006. 412 с.

20. Гузарь В.М. Процес управління фізичною культурою і спортом. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. Харків, 2009. № 17. С. 9–18.

21. Данилко М. Тенденції розвитку вищої освіти у галузі фізичного виховання і спорту. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2002. № 2-3. С. 49–52.

22. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. : НАДУ, 2014. 448 с.

23. Державна політика у сфері охорони здоров'я: кол. монографія: у 2 ч. / кол. авт.; упоряд. проф. Я.Ф. Радиш; передм. та заг. ред. проф. М.М. Білинської, проф. Я.Ф. Радиша. К.: НАДУ, 2013. Ч. 1. 396 с.

24. Дзюндзюк В.Б. Зміна ролі держави в умовах глобалізації. *Теорія та історія державного управління*. 2011. № 2. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-2/doc/1/01.pdf>

25. Дутчак М. В. Моніторинг в системі державного управління спортом для всіх в Україні. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту*. Харків: ХДАДМ. 2008. № 9. С. 34–43.

26. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. К. : НАДУ, 2011. Т. 1 – Т. 2. 2011. 648 с.

27. Жабокрицька О.В., Турчак А.Л. Педагогіка фізичного виховання: навч. посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. 220 с.

28. Жданова О.М., Чеховська Л.Я. Управління сферою фізичного виховання та спорту: навч. посібник. Дрогобич: Коло, 2009. 224 с.

29. Жовнірчик Я.Ф. Обумовленість сталого розвитку регіону та необхідність його державного регулювання. *Державне управління: теорія та практика*. 2009. № 9. С. 3–10.

30. Завидівська Н. Організаційно-педагогічні засади формування культури вільного часу студентів вищих навчальних закладів засобами

фізичного виховання. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*: зб. наук. пр.: у 3 т. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. унту ім. Лесі Українки, 2008. Т. 2. С. 111–113.

31. Захаріна Є.А. Формування мотивації до рухової активності у процесі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Київ, 2008. 22 с.

32. Здоров'я населення України та діяльність лікувальнопрофілактичних закладів системи охорони здоров'я. Київ, 2008. 386 с.

33. Зеленюк О., Бикова А. Трансформація навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у контексті Болонської декларації. *Молода спортивна наука України*: зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Львів: Українські технології, 2006. Вип. 10. Т. 3. С. 373–378.

34. Зеленюк О., Чекмарьова В., Бикова Г. Тілесне здоров'я студентської молоді: акмеологічний дискурс. *Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту в сучасних умовах*: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф.; ред. кол. В. В. Клапчук та ін. Дніпропетровськ: ДНУ, 2015. С. 120–121.

35. Іваницька О.М. Державне управління розвитком людського капіталу. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Державне управління»*. 2010. № 2. С. 19–24.

36. Казміренко В.П. Програма дослідження психолого-соціальних чинників адаптації молоді до навчання у ВНЗ та майбутньої професії. *Практична психологія та соціальна робота*. 2004. № 6. С. 76–78.

37. Козюра І.В. Роль та забезпечення діяльності центрів «спорт для всіх» на рівні територіальної громади в умовах децентралізації влади в Україні. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2018. № 23. URL: <http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/%D0%95-23.pdf>

38. Кононович В.Г. Нормативно-правові засади державного управління у сфері фізичної культури і спорту на прикладі європейських країн.

Державне будівництво. 2013. № 1. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2013-1/index.html>

39. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96>

40. Круцевич Т.Ю. Управление физическим состоянием подростков в системе физического воспитания: дис. ... д-ра физ. восп.: 24.00.02. Київ, 2010. 510 с.

41. Кубай Т. Муніципальне управління в країнах Європейського союзу: досвід для України. *Модернізація системи державного управління та державної служби: теорія і практика*: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (Львів, 4 квітня 2013 р.). Львів: ЛрідунАду, 2013. 243 с.

42. Куделко В.Э. Анализ проблемной ситуации развития культуры управления физкультурно-спортивной деятельности. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. Харків: ХДАФК, 2013. С. 149–151.

43. Кузьменко О.О. Сучасний стан державного управління фізичною культурою та спортом в Україні та Європі. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/Dtr_du/2011_3/files/DU311_07.pdf

44. Левків Л.В., Осінчук В.В., Осінчук В.Г. Актуальні питання до формування фізкультурної освіти студентів. *Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської та учнівської молоді Львівщини*: матеріали II регіон. наук.-практ. конф. Львів: ЛДФЕІ, 2003. С. 85–86.

45. Левченко Л. Розвиток відносин неурядових організацій і органів державної влади: міжнародний досвід. *Актуальні проблеми державного управління на новому етапі державотворення*. Київ: НАДУ, 2005. Т. 2. С. 317–319.

46. Литвиненко С.Н. Педагогическая система управления развитием спорта для всех: автореф. дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Российский государственный педагогический университет им. А.И. Герцена. Санкт-Петербург, 2006. 42 с.

47. Лотоненко А.В., Лубышева Л.И., Чуриков Н.К. Инновационные направления педагогической системы формирования физической культуры студенческой молодежи. *Вестник ВГУ. Серия «Гуманитарные науки»*. 2000. № 1. С. 38–45.

48. Лукашук В. Консолідуюча функція спорту у сучасному суспільстві. *Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. 2009. № 844. С. 235–240.

49. Максимець Б. Політична ідеологія сучасного українського суспільства та системні чинники її формування. *Вісник нац. акад. держ. упр.* 2004. № 5. С. 319–326.

50. Малиновський В. Я. Державне управління: навч. посіб. Луцьк: Вежа, 2000. 558 с.

51. Малімон О.О. Диференційований підхід у процесі фізичного виховання студентів: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Луцьк, 1999. 19 с.

52. Мельниченко О.А. Державна політика щодо підвищення рівня та якості життя населення: дис. ... д-ра держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління». Запоріжжя, 2010. 448 с.

53. Мічуда Ю.П. Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку: Закономірності функціонування та розвитку. Київ: Олімпійська література, 2007. 215 с.

54. Нижник Н.Р., Машков О. Системний підхід в організації державного управління: навч. посіб. К. : УАДУ, 1998. 160 с.

55. Нікольська Н.Д. Виховання національно свідомої особистості засобами фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15 «Теорія та методика навчання: фізична культура і спорт»*. 2005. Вип. 2. С. 50–54.

56. Опрышко А.Н. Правовая регламентация спортивной деятельности в России (с учётом мирового опыта). *Право и государство: теория и практика*. Москва. 2013. № 8. С. 139–147.

57. Парубчак І.О. Ціннісні орієнтації як система соціального регулювання державної політики у сучасному суспільстві. *Аналітика і влада*. Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування НАДУ при Президентіві України. 2012. Вип. № 6 (12). С. 217–222.

58. Попрошаєв О.В., Білик О.А., Островський М.В. Фізичне виховання в контексті інтеграції в загальноєвропейський освітній простір. *Спортивна наука України*. 2015. № 2. С. 36–43.

59. Приходченко Л. Л. Структура механізму державного управління: взаємозв'язок компонентів та фактори впливу на ефективність. *Вісник НАДУ*. 2009. № 2. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2009-2-14.pdf>.

60. Приходько І.І., Мудрик В.І., Горбенко О.В., Путятіна Г.М. та ін. Стратегічний менеджмент розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2010. № 3. С. 134–138.

61. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page5>.

62. Про державну підтримку розвитку фізичної культури та спорту в Україні: Указ Президента України від 22.06.1994 р. №334/94 / Президент України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/334/94>.

63. Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади : Постанова Верховної Ради України від 19.10.2016 р. № 1695-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1695-19>.

64. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 р. № 115 / Кабінет міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF>

65. Про затвердження Порядку проведення щорічної оцінки фізичної підготовленості населення України : Постанова Кабінету Міністрів України

від 09.12.2015 р. № 1045. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2015-п>.

66. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97>.

67. Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» : Указ Президента України від 09.02.2016 р. № 42/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>.

68. Про організацію фізичного виховання у вищих навчальних закладах : рекомендаційний лист МОН від 25 вересня 2015 № 1/9-454. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/47947/.

69. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

70. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.

71. Райт Г. Державне управління. К.: Основи. 1994. 191 с.

72. Раевский Р.Т., Канишевский С.М., Лапко В.Г. Физическое воспитание студенческой молодежи в XXI веке. *Олимпийский спорт и спорт для всех*: тезисы V Междунар. научн. Конгресса. Минск: Белорус. гос. акад. физ. культуры, 2001. 374 с

73. Рибчич І.Є. Організаційно-правові механізми управління системою надання фізкультурно–спортивних послуг в державі. *Ефективність державного управління*: зб. наук. праць / Львів. регіон. Ін.-т держ. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; за заг. ред. В.С. Загорського. Львів: ЛРІДУ НАДУ, Вип. № 42. С. 191–197.

74. Рудніцька Р.М., Сидорчук О.Г., Стельмах О.М. Механізми державного управління: сутність і зміст. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 28 с.

75. Рябченко В. Освіта, навчання, виховання й соціалізація як поняття й процеси та межі досягнення ними особистості. *Вища освіта України*. 2011. № 1. С. 46–54.

76. Сергеев А.Ю. Зарубіжний досвід державного регулювання сфери фізичної культури і спорту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. Київ, 2015. Вип. 12. С. 105–109.

77. Сиренко Р. Деятельность физкультурно-спортивных обществ как субъектов государственного регулирования оздоровительно-воспитательной работы. *Legea si viata. Moldova*, 2019. Nr. 5/2 (329). P. 167–171.

78. Сиренко Р. Удосконалення державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти України: монографія. Дрогобич: Вид-во “Коло”, 2019. 308 с.

79. Соколов А.С. Основные направления деятельности местных органов власти в развитии физической культуры и спорта в зарубежных странах и России: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Москва: ВНИИФК, 1998. 22 с.

80. Соловьев А.А. Актуальные вопросы правового регулирования обеспечения общественной безопасности при проведении спортивных мероприятий во Франции. *Спорт: экономика, право, управление*. Москва, 2010. № 1. С. 21–25.

81. Стадник В., Гуртова Т., Цьовх Л., Куспиш О. Методологічне забезпечення поза академічних форм занять фізичним вихованням студентів ВНЗ. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15. Науковопедагогічні проблеми фізично культури (фізична культура і спорт)*. 2015. Вип. 1 (68)16. С. 83–86.

82. Сущенко Л.П. Мета та завдання фізичного виховання у світлі цивілізаційного підходу: навч. посібник. Запоріжжя: ЗДУ, 2002. 81 с.

83. Телешун С. О., Титаренко О. Р., Ситник С. В., Вировий С. І. Публічна політика та управління : наук. розробка. К. : НАДУ, 2010. 36 с.

84. Толкованов В. Розвиток і впровадження інструментів політики державного управління: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Демократичне врядування*. 2013. Вип. 12. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik12/fail/tolkovanov.pdf.

85. Фізична рекреація: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Є.Н. Приступа, О.М. Жданова, М.М. Линець; за наук. ред. Є.Н. Приступи. Львів: ЛДУФК, 2010. 447 с.

86. Цветков В. В., Селіванов В. М., Скрипнюк О. В. Державне управління і політика : монографія. К. : Абрис, 2006. 312 с.

87. Цибульський М., Сіренко Р., Стельченко В. Етапи формування фізичної культури особистості. *Здоровий спосіб життя*: зб. наук. статей / ред. доц. Ю.М. Панишко. Львів: ПП Бодлак, 2007. С. 54–55.

88. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації». Київ. 1998. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/963%D0%B0/98>

89. Шиян О. Державна освітня політика з питань забезпечення здорового способу життя молоді: монографія. Київ, 2010. 296 с.

90. Шкребтій Ю.М. Напрями реформування системи фізичної культури і спорту в Україні. *Актуальні проблеми фізичної культури і спорту*: зб. наук. праць. Київ: Науковий світ. 2004. № 4. С.5–11.

91. Human Development Index (HDI) – 2012 Rankings. URL: <http://hdr.undp.org/en/statistics>

92. Minister for Sport. Australian Government. URL: <http://australia.gov.au/topics/government-and-parliament/primeminister-andministry/government-ministry>

Виконав: студент магістратури
за спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування
заочної форми навчання

_____ В.А. Ткачук

Науковий керівник:

завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування,
д.держ.упр., доцент

_____ Е.В. Щепанський

Робота допущена до захисту:

завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування,
д.держ.упр., доцент

_____ Е.В. Щепанський